

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2012 – 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Petra Trunečková

**Azylový dům, šance, jak zůstat součástí přirozeného
společenství**

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Jana Zachová

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2012 – 2013

BACHELOR THESIS

Petra Trunečková

**Shelter, a chance, how to stay a part of natural
community**

Prague 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:
Mgr. Jana Zachová

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

.....

Vlastnoruční podpis

Poděkování

Chtěla bych poděkovat Mgr. Janě Zachové za neocenitelné rady a odborné vedení bakalářské práce. Poděkování patří také všem pracovnícím a klientkám azylových domů Agapé I. a Agapé II. v Krupce pro matky s dětmi v tísni, jež se podílely na vzniku mé bakalářské práce.

Anotace

Bakalářská práce se zabývá tématem azylových domů, které jsou zde jako pomoc lidem bez přístřeší a nabízejí šanci, jak zůstat součástí přirozeného společenství. Teoretická část poukazuje na historický vývoj po současnou podobu těchto zařízení, včetně popisu sociálních služeb. Hluběji se věnuje azylovému domu Agapé I. se zaměřením na matky s dětmi v tísní. Dále autorka navazuje problematikou rodiny, domácího násilí, sociální nerovnosti ve společnosti a sociálně patologickými jevy. Praktická část vysvětluje podstatu sociálního vyloučení a chudoby. Poté se autorka soustřeďuje na kvantitativní výzkum, jenž je postaven na dotazníkovém šetření klientek azylových domů Agapé I. a II. v Krupce v letech 2010 – 2012.

Klíčové pojmy

Azylový dům, bezdomovec, domov, domácí násilí, chudoba, rodina, sociální nerovnost, nezaměstnanost, sociálně patologické jevy, sociální služby, sociální vyloučení, vzdělání.

Annotation

This bachelor's thesis deals with the topic of shelters which are here as a help for homeless people, offering them a chance to stay a part of the natural community. Theoretic part refers to historical development up to temporary form of these institutions, along with the description of the social services provided by them. The work mainly deals with the Shelter Agape I. for mothers and children in distress. The writer further focuses on the issues of family, domestic violence, social inequality in the society and socially pathological phenomena. Practical part explains the substance of social exclusion and poverty. Then the author focuses on quantitative research which is based on the survey of the clients of Shelters Agape I. and II. in Krupka in the years 2010-2012.

Key words

Domestic violence, family, home, homeless, education, poverty, social exclusion, social inequality, social services, shelter, socially pathological phenomena, unemployment.

OBSAH

ÚVOD	8
TEORETICKÁ ČÁST	
1 AZYLOVÉ DOMY A ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE	10
1.1 Historie azylových domů.....	11
1.2 Sociální služby a sociální andragogika.....	12
1.3 Azylové domy dnes, jejich funkce a poslání	14
2 AZYLOVÝ DŮM AGAPÉ I.....	17
3 RODINA	20
3.1 Dysfunkční a afunkční rodina	21
4 DOMÁCÍ NÁSILÍ	23
4.1 Oběti domácího násilí	24
5 SOCIÁLNÍ NEROVNOST	28
5.1 Vzdělávání dospělých	29
6 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY	31
PRAKTICKÁ ČÁST	
7 KVANTITATIVNÍ PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ	33
7.1 Vymezení výzkumného cíle.....	34
7.2 Otázky a hypotézy.....	35
7.3 Výzkumný vzorek	37
7.4 Výzkumná metodika	37
7.5 Časová organizace výzkumu podle jeho fází	39
7.6 Výsledky výzkumu	41
7.7 Interpretace a diskuse výsledků	51
ZÁVĚR	58
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	62
SEZNAM GRAFŮ	65
SEZNAM PŘÍLOH	66

ÚVOD

Málo kdo z nás si uvědomuje jaké to je přijít o svůj domov, o střechu nad hlavou, nemít už svou teplou postel, nemít možnost uvařit si teplé jídlo, dokonce být vyloučen ze svého přirozeného společenství nebo přijít o to nejcennější, o svou rodinu, která úzce souvisí s domovem. Rodina a domov jsou dva pojmy, které mají pro každého člověka velmi vysokou cenu a jsou pro jeho život nepostradatelné a absolutně nenahraditelné ničím jiným. Člověk má potřebu lásky, mít svého partnera, potomky a hlavně mít své útočiště, které ho chrání před nepříznivými vlivy počasí, dává mu pocit bezpečí a je místem, kde může trávit svůj volný čas, kde se může vzdělávat, odpočívat nebo se věnovat své rodině.

Bohužel, ne každý si své rodiny a domova váží nebo jen nemá štěstí jej mít a ocitá se z nejrůznějších důvodů na ulici a bez prostředků. Proto práce uvede v počátku teoretické části možnosti pomoci těmto lidem v tísní, kterými jsou především azylové domy, včetně základní terminologie, z pohledu historického a dnešního. Navazovat bude popisem sociálních služeb ve spojitosti se sociální andragogikou. Formy sociálních služeb budou předvedeny na konkrétním případě azylového domu Agapé I. v Krupce pro matky s dětmi v tísní, kde absolvovala autorka svou odbornou praxi, a která jí současně byla hlavní inspirací pro sepsání této bakalářské práce. Zde byla každodenním svědkem pohnutých osudů klientek. Spadá sem nefunkčnost rodiny, domácí násilí, sociální nerovnost a dopad na rodinu vlivem sociálně patologických jevů, které znala nejen z azylového domu, ale současně ze svého blízkého okolí.

Pro někoho domov neznamena bezpečné místo, ale naopak se mu vybaví špatné vzpomínky, které by nejráději ze své paměti nenávratně vymazal. Pamatuje si jen křik, bolest, násilí a ponižování. Děje se tak z nejrůznějších příčin lidského pochybení, kterým se bude autorka ve své práci blíže věnovat. Uvede téma rodiny, s akcentem na zapříčinění její nefunkčnosti, která se jejím následkem rozpadá. Následně jeden z partnerů přijde o domov a v případě, že nemá dostatek peněz, musí vyhledat náhradní bydlení, pokud nechce zůstat na ulici. Práce se bude hlouběji zabývat společenským problémem, čímž je domácí násilí, které má asi nejhorší dopad pro členy rodiny, někdy i okolí. Další příčinou nefunkčnosti rodiny, jež budou v práci uvedeny, jsou různé druhy sociálně patologických jevů, jako je například alkoholismus, závislost na drogách nebo herních automatech. V poslední řadě bude teoretická část detailněji rozpracovávat sociální nerovnost, která rozděluje společnost do určitých kategorií např. dle množství majetku nebo získaného vzdělání.

Všechny výše zmíněné důvody uvádí člověka často na okraj společnosti, kdy musí řešit základní potřeby, kterými jsou především bydlení, finanční podpora a schopnost řešit samostatně svou situaci do budoucna. Na okraji společnosti se může ocitnout kdokoli z nás a nikdo nemůže mít 100% jistotu, že je proti tomuto ochráněn. Důsledky jsou natolik dalekosáhlé a závažné, že je nutné proti tomuto bojovat a veřejnosti stále připomínat, že se jedná o závažný problém, který je nutné řešit, nikoli se odvracet. Veřejnost by si měla více všimnout svého okolí, více pomáhat druhým v případech, že jsou svědky např. domácího násilí. Pomoci týrané sousedce, která volá o pomoc a nezastávat názor, že v tomto případě nám do cizího soukromí nic není, že si tento život zvolila sama. Protože právě takhle týraná sousedka se časem může stát člověkem v tísní a bez přístřeší.

Stát by měl více podporovat funkčnost rodiny, protože je jeho základem a chránit společnost před sociálně patologickými jevy. Zároveň se snažit zajistit všem důstojné bydlení, popřípadě podporovat vznik azylových domů, včetně sociálních služeb a jiných zařízení, které pomůžou z nepříznivé životní situace. Dále by měl všem zabezpečit rovné šance především ve vzdělávání a zaměstnání, aby se společnost rozvíjela společně a šla kupředu, ale nerozdělovala na „bohaté - vzdělané“ a „chudé - hloupé“.

Praktická část se bude věnovat pojmům sociálního vyloučení a chudobě, ale hlavně výzkumu na základě absolvované odborné praxe v azylových domech Agapé I. a pro získání dostatečného počtu dotazníků i Agapé II. v Krupce pro matky s dětmi v tísní v letech 2010 - 2012. Vybranou technikou pro zkoumání bude dotazník s otevřenými i uzavřenými otázkami. Výzkumný vzorek budou tvořit dotazované ženy, jež jsou nebo byly klientkami již zmiňovaných azylových domů. Počet dotazovaných je omezený kapacitou a dobou pobytu za poslední dva roky. Na základě dotazníkového šetření bude analyzován především věk, vzdělání, zaměstnání, nejčastější příčiny přijetí, téma domácího násilí, zdroj příjmů, počet dětí a pozice na trhu práce. Pohlaví nebude nutné analyzovat z důvodu výběru pouze ženského výzkumného vzorku.

Tato práce si klade za cíl ukázat možnosti sociální pomoci, které společnost poskytuje lidem v nouzi s akcentem na služby a poslání azylových domů, včetně vhledu do jejich historie. Budou popsány funkce azylových domů v souvislosti s problematikou dysfunkčních rodin, sociálně patologických jevů a sociální nerovnosti ve společnosti, včetně jejich příčin a následků. Na konkrétních příkladech bude popisovat služby azylového domu a současně poukáže kvantitativním šetřením na důvody a míru sociálního vyloučení matek samoživitelek ze společnosti.

TEORETICKÁ ČÁST

1 AZYLOVÉ DOMY A ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE

Posláním všech azylových domů je pomáhat lidem a rodinám, které se dostali do nepříznivé životní situace, ať už vlastním nebo cizím přičiněním, jakou je ztráta bydlení. Pomáhají bez ohledu na pohlaví, věk, národnost, vzdělání nebo barvu pleti a snaží se o udržení člověka v tísní, v důstojném přirozeném společenství.

„Každý nese odpovědnost za svůj život sám, on sám se musí pevně rozhodnout a o něco usilovat. Můžeme mu v jeho úsilí pomoci, nemůžeme však rozhodovat za něj. Někteří lidé se ovšem vzhledem ke své duševní chorobě, poruše socializace a dalším překážkám nemohou samostatně rozhodovat, nejsou schopni vzít si svůj život do vlastních rukou.“¹

Matoušek (2008) vysvětluje pojem azyl, jako sociální zařízení – útulky, které poskytují pomoc spoustě lidem bez domova, protože vždy bude někdo, kdo nebude schopen fungovat bez pomoci těchto zařízení.²

Palán (2003) definuje bezdomovce jako chudého jedince, který nemá kde bydlet a je bez jakéhokoli zázemí, s minimem finančních prostředků, které nepokryjí základní životní potřeby. Je to člověk, který žije v podmínkách nevhodných pro danou společnost, který má psychickou nebo duševní poruchu, a nebo je ovlivněn sociálně patologickými jevy (alkoholismus, nezaměstnanost, aj.).³

Základem pro chudobu udává Mareš (1999) sociální nerovnost (viz kapitola 5), protože chudoba je znakem extrémní nerovnosti ve společnosti a její příčinou je nezaměstnanost a dosažené nízké vzdělání.⁴

Matoušek, Koláčková a Kodymová (2005) rozdělují bezdomovce do 3 kategorií: Bezdomovci, kteří svůj stav neskrývají a závažnost své situace si plně uvědomují, proto vyhledávají pomoc na nejrůznějších místech např. v oblasti sociálních dávek nebo sociálních zařízení nabízející ubytování, stravu, aj. Druhou kategorií je člověk, který se snaží neukázat okolí, že má problém s bydlením a už vůbec se jej

¹ PRUDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. 1. vyd. Praha: Triton, 2008. s. 88. ISBN 978-80-7387-100-0.

² MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

³ PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2003. ISBN 80-86723-03-8.

⁴ MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-61-3.

nesnaží řešit, protože se za svůj osud stydí. Posledním je typ člověka, u kterého je život na ulici předpokladem z důvodu vlastního stylu a způsobu života, když osidlují objekty, které k bydlení již nejsou určeny. Tito lidé se velmi těžko vrací zpět do společnosti, protože oni sami o to nestojí.⁵

1.1 Historie azylových domů

Poskytovatelem přístřeší pro chudé byla ve středověku podle Matouška (2001) církve a církevní zařízení. Své služby poskytovaly v kláštorech a případně budovaly řádové nemocnice tzv. špitály nebo útulky pro chudé nemocné a staré, ale také rodinám, kterým například zemřel živitel.⁶ V roce 929 byl založen první pražský špitál, který poskytoval na delší dobu azyl pro nemocné žebráky.⁷

Dále Matoušek s kolektivem (2001) v období renesance uvádí založení první nemocnice v roce 1484 v Praze a spoustu dalších špitálů a tzv. ohříváren pro chudáky. V 16. století vznikají výchovná zařízení pro nezaopatřené děti a od poloviny 18. století se začínají budovat první azylové domy a léčebny.⁸

V dobách Rakouska – Uherska Matoušek (2001) uvádí postavení obecního ústavu pro chudé, který zahrnoval tzv. chorobince a chudobince nebo nalezence. Chudý člověk mohl být také ubytován v chudém domečku s ostatními chudáky, ale pouze po omezenou dobu.⁹

V období 1. republiky čerpalo Československo ještě z tradic sociální péče Rakouska – Uherska a inspirovalo se reformami sociálního zabezpečení Otto von Bismarcka. Petrášek (2007) doplňuje, že v tomto období vznikaly první tzv. obecní útulny.¹⁰ Ministerstvo sociální péče se snažilo rozšířit sociální pojištění na větší část obyvatelstva a platily chudinské zákony. Největší skupinou lidí, které potřebovali sociální pomoc, byli váleční veteráni a nezaměstnaní.

Zahraniční představitelka sociálních služeb Jane Adamsová, žijící v USA, se začala věnovat sociálním poměrům přistěhovalců a na základě svých studií zřídila ústav pro přistěhovalce v Chicagu - Hullhouse – 1. azylový dům.

⁵ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

⁶ MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.

⁷ VENCOVSKÝ, E. In: TAMTÉŽ.

⁸ TAMTÉŽ.

⁹ TAMTÉŽ.

¹⁰ PETRÁŠEK, J. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-41-9.

V roce 1919 Matoušek a kolektiv (2001) uvádí založení Ústředního sociálního ústavu, který pojímal spoustu dalších sociálních zařízení, jako byla dětská ochranná pro děti žijící na ulici. Děti putovaly z tohoto zařízení do tehdejších pěstounských rodin. V roce 1937 se začaly stavět domy s byty pro sociálně slabé, dnešní podoba sociálního bydlení, ale s tím rozdílem, že byly pod dozorem sociálních pracovníků. Po roce 1948 začal stát poskytovat sociální zabezpečení a převzal do své kompetence všechny existující sociální ústavy (charitativní ústavy pro chudé, azylové domy, domovy odpočinku pro staré, dětské domovy nebo výchovné ústavy pro nezaopatřené děti), včetně všech sociálních služeb. V letech 1960-1980 se začaly budovat azylové budovy, které sloužily jako pomoc seniorům v domácnosti a říká se jim do dnes domovinky.¹¹

Představitelé, kteří se zabývali v Čechách sociální oblastí, byla například Alice Masaryková, která založila ženské školy pro sociální vzdělávání, ale také založila Společnost péče o dítě. Dále sem patří Marie Krakešová se svou případovou prací a Oldřich Matoušek, odborník přes sociální oblast, který vydal v tomto oboru velikou spoustu přínosných publikací.

Matoušek, Kolářková a Kodymová (2005) vyvracejí, že bezdomovectví je pojmem pouze dnešní společnosti, protože sahá nejen do dávné historie, ale lidé po roce 1989 také neměli stálý a jistý domov, ubytovávali se totiž tam, kde právě jejich zaměstnavatel momentálně působil (tzv. svobodárny). Dále uvádějí, že bezdomovectví není problémem jen chudých rozvojových zemí, nýbrž i těch bohatých rozvinutých.¹²

1.2 Sociální služby a sociální andragogika

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, je důležitým mezníkem v sociální oblasti, který nabyl účinnosti dne 1. ledna 2007. Změny byly provedeny hlavně v oblastech poskytování příspěvku na péči, registrace a inspekce poskytování sociálních služeb, došlo k úpravě postavení sociálního pracovníka a pracovníka v sociálních službách. Mimo jiné, bylo zavedeno bezplatné základní poradenství a byl kladen důraz na důstojnost, socializaci a ochranu práv klientů. Složky, které nejsou zakomponovány v zákoně, spravuje Ministerstvo práce a sociálních věcí v České

¹¹ MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.

¹² MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

republice, které je současně poskytovatelem veškerých sociálních služeb, společně s neziskovými organizacemi, fyzickými a právníckými osobami, obcemi a kraji.

Sociální služby jsou zde podle Petráška (2007) pro osoby a rodinné příslušníky, které se ocitli v tíživé životní situaci a bez odborné pomoci jej nezvládnou. Cílem sociálních služeb je, aby byl člověk schopný samostatně řešit své životní potíže a dokázal se sám zapojit do přirozeného společenství. Možnost pomoci probíhá v jejich prostředí, v terénu, a také v různých sociálních zařízeních, které tyto typy služeb nabízejí.¹³

Základní druhy sociálních služeb dělíme dle zaměření: na služby sociální péče s cílem zapojení fyzicky nebo psychicky nesoběstačného klienta do přirozeného společenství, na služby sociální prevence, jejichž cílem je ochrana před sociálním vyloučením osoby, které jsou ovlivněny např. sociálně patologickými jevy. Posledním zaměřením je sociální poradenství, které poskytuje klientům zdarma základní informace k jejich momentálnímu problému.

Králová a Rážová (2012) dělí sociální služby dle místa pomoci, kterými jsou pobytová zařízení, další jsou zařízení, kam mohou docházet, ale nemohou se ubytovat a poslední je pomoc poskytována v terénu, v jejich přirozeném společenství (viz Příloha A).¹⁴

V rámci sociálních služeb je státem poskytován příspěvek na péči, který je určen osobám závislým na pomoci jiné fyzické osoby, z důvodu fyzického či psychického postižení. Příspěvek slouží k asistované podpoře schopnosti vykonávat základní úkony, kterými je 10 základních životních potřeb - mobilita, orientace, komunikace, stravování, oblékání a obouvání, tělesná hygiena, výkon fyziologické potřeby a další. Výše příspěvku se odvíjí od stupně závislosti na jiné osobě. Je zde možnost i příspěvku na zvláštní pomůcky nebo asistenta sociální péče. Uživatelé, kteří využívají dávek sociálního zabezpečení, mohou tyto peníze čerpat z karet sociálních služeb tzv. sKaret. Kritéria, podle kterých je stanovena úroveň a kvalita sociálních služeb, jsou standardy kvality. Standardy definují, jak musí vypadat kvalitní sociální služba, ale zároveň jsou měřítkem pro její porovnání. Kvalita je chápána jako personální, provozní zabezpečení, a také jako vztah mezi poskytovatelem a klientem (ochrana práv uživatelů).

¹³ PETRÁŠEK, J. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-41-9.

¹⁴ KRÁLOVÁ, J., RÁŽOVÁ, E. *Sociální služby a příspěvek na péči*. 4. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-748-5.

Sociální služby úzce souvisí se sociální andragogikou, kterou Palán (2003) uvádí jako vědu, kdy je předmětem socializace určitých sociálních skupin. Funguje ku prospěchu jejich uplatnění se ve společnosti nebo na trhu práce a současně zahrnuje pomoc při řešení nepříznivé situace v jejich životě. Cílem sociální andragogiky je především vychovat společnost tak, aby byla schopna vytvoření kvalitních sociálních podmínek pro život v ní.¹⁵

„Sociální nouze – stav, kdy si občan sám nemůže zabezpečit péči o vlastní osobu, péči o vlastní domácnost, ochranu a uplatňování svých práv a zákonem chráněných zájmů, kontakt se společenským prostředím, především vzhledem k věku, nepříznivému zdravotnímu stavu, sociální nepřizpůsobivosti nebo pro ztrátu zaměstnání. Tento stav může nastat z různých důvodů i u občanů se zdravotním postižením.“¹⁶

1.3 Azylové domy dnes, jejich funkce a poslání

Základní potřeby člověka ocitajícího se na ulici jsou podle Matouška, Koláčkové a Kodymové (2005) ty, které definují z části pojem domov - ochrana před deštěm a zimou, teplá strava, postel a současně mít možnost se kde umýt, obléci a mít dostupnost odborného ošetření v případě potřeby. Aby byla zařízení sociálních služeb účelová, je dobré, aby naplňovala všechny výše uvedené potřeby a funkce najednou. Tím je například ubytování se sociálním zařízením, kuchyní, prádelnou, s možností získání použitého šatstva a lékařská pomoc poskytovaná jako služba zařízení.¹⁷

„Za službu orientovanou na naplnění základních potřeb jsou považovány také veškeré formy azylového bydlení (i když to zpravidla plní také funkci reintegrační).“¹⁸

Azylové domy jsou zařízení sociálních služeb, kdy jejich poskytované služby a funkce pro společnost, přesně definuje zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách a přesně vymezuje stanovené úkony, jenž v tomto typu zařízení musí být poskytovány a zajišťovány. Standardy kvality sociálních služeb, jsou základem pro fungování všech zařízení, nabízejících sociální pomoc a současně udržují služby na profesionální úrovni tak, aby plnily jejich funkce a poslání.

¹⁵ PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2003. ISBN 80-86723-03-8.

¹⁶ TAMTÉŽ, s. 156.

¹⁷ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

¹⁸ TAMTÉŽ, s. 323.

Matoušek, Koláčková a Kodymová (2005) rozdělují azylové domy podle kritérií, jako jsou délka, kvalita ubytování a počet ubytovaných. První skupinou jsou azylové domy pro chvilkový pobyt s vysokým počtem ubytovaných, v málo komfortním zařízení s více lůžky na jednom pokoji. Druhá skupina již nabízí určitý životní komfort, kterým je jedno lůžko na pokoji, profesionální pomoc ubytovaným s řešením jejich problémů a aktivizace jejich schopnosti řešit svou situaci bez pomoci druhých. Poslední a třetí skupinou jsou azylové domy, které poskytují veškeré služby, jako předchozí druhá skupina, ale s tím rozdílem, že délka bydlení v tomto zařízení je až letitá. Komfort a vzhled ubytování je hodně blízké klasickému bydlení na úrovni, která je pro danou společnost přijatelná.¹⁹

Čámský, Sembdner a Krutilová (2011) společně shmulí zákonem stanovená pravidla všech zařízení poskytující sociální služby, kterými jsou samozřejmě také azylové domy. Pravidly jsou v první řadě: dostatečná informovanost o daném zařízení, o jeho chodu, řádu domu, o veškerých dokumentech, které jsou s ubytováním spojeny. Dále poučení o jejich právech a povinnostech, vycházejících ze zákona 108/2006 Sb., o sociálních službách, z občanského zákoníku, společně s listinou základních práv a svobod, dle které se musí každé sociální zařízení řídit. Což znamená, chránit práva a zájmy uživatelů a ujasnit jim vztah k ostatním uživatelům daného ubytování. Pravidla vztahující se k domu neboli zařízení, musí být v písemné podobě dostupný každému (domovní řád, apod.), kdo je uživatelem. Čas od času je dobré, vyzkoušet znalost těchto pravidel a předpisů. Veškeré informace musí být vždy podány tak, aby byly pro danou skupinu dostatečně srozumitelné.²⁰

Dalším pravidlem azylových domů je dle Čámského, Sembdnera a Krutilové (2011) také velmi důležité říci si s klientem, jaké problémy má a čeho chce dosáhnout. Po společném ujasnění řešení nepříznivé situace klienta, naplňuje sociální průvodce postup, kterým vede klienta pod dohledem k cíli. Průvodce na počátku klientovi se vším pomáhá, radí a doprovází jej na různé instituce a úřady. Postupně intenzitu své pomoci snižuje k úplnému osamostatnění klienta, kde spolupráce končí, dojde k naplnění poslání a funkcí azylových domů.²¹

Každý azylový dům nebo poskytovatel sociálních služeb musí mít podle Čámského, Sembdnera a Krutilové (2011) seznam lidí, které se z důvodu obsazení

¹⁹ MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

²⁰ ČÁMSKÝ, P., SEMBDNER, J., KRUTILOVÁ, D. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0027-7.

²¹ TAMTÉŽ.

všech lůžek do domu nebo zařízení nedostali a v opačném případě musí ze zákona uzavřít s klientem písemnou smlouvu o poskytnutí sociální služby.²²

Organizace, která v dnešní době zastřešuje všechny azylové domy působící v České republice se nazývá - Sdružení azylových domů. Tato organizace poskytuje profesionální sociální služby, ale konkrétně se zaměřuje na prevenci cílové skupiny lidí žijících na ulici nebo, u kterých je vysoká pravděpodobnost, že se na ulici v budoucnu mohou ocitnout.²³

Obecně azylové domy nabízejí ubytování všem, kteří se ocitli na ulici, včetně profesionální pomoci (sociální, právní nebo lékařská) a liší se ve výši komfortu bydlení, délky pobytu a počtem nabízených sociálních služeb. Rozdělují se na azylové domy pro muže a pro ženy nebo pro obojí, které nabízejí ubytování, pomoc při řešení bydlení, zaměstnání a pomoc při socializaci. Klienty jsou často muži žijící na ulici, ale i propuštění vězni, kteří se ocitají na okraji společnosti. Nabízejí pouze minimální životní standard, několik lůžek na pokoji a omezené služby. Dále jsou zde azylové domy pro matky s dětmi nebo azylové domy pro rodiny (otec, matka i děti), kde je nabízen nejvyšší možný komfort v rámci tohoto typu zařízení (z důvodu ubytování dětí), je zde pomoc nejen s řešením bydlení, zaměstnání, ale také plní funkci naučit matky správně vychovávat své děti. Druhou možností tohoto ubytování je azylový dům s utajenou adresou. Tento typ zařízení poskytuje navíc ochranu obětí domácího násilí, jehož funkcí je poskytnout ukrýt těmto obětem před násilným partnerem/manželem, aby je nebyl schopen nalézt, a nabízí profesionální, odbornou pomoc s vyrovnáním se prožitého násilí.

Ceny azylových zařízení upravuje: „Vyhláška č. 505/2006 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona o sociálních službách, ve znění vyhlášky č. 340/2007 Sb.“²⁴

²² ČÁMSKÝ, P., SEMBDNER, J., KRUTILOVÁ, D. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0027-7.

²³ SDRUŽENÍ AZYLOVÝCH DOMU. *O Sdružení*. [online]. © 29. 3. 2010 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.azylovedomy.cz/o-sdruzeni/>

²⁴ KRÁLOVÁ, J., RÁŽOVÁ, E. *Sociální služby a příspěvek na péči*. 4. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. s. 280. ISBN 978-80-7263-748-5.

2 AZYLOVÝ DŮM AGAPÉ I.

„Láska je trpělivá, laskavá, nezávidí, láska se nevychloubá a není domýšlivá. Láska nejedná nečestně, nehledá svůj prospěch, nedá se vydráždit, nepočítá křivdy. Nemá radost ze špatnosti, ale vždycky se raduje z pravdy. Ať se děje cokoliv, láska vydrží, láska věří, láska má naději, láska vytrvá.“²⁵

Azylový dům Agapé I. (viz Příloha B) vznikl v roce 2000, a to na základě reakce města Krupky na akutní potřebu sociálního zařízení s ubytováním pro dvě cílové skupiny, kterými jsou matky s dětmi v tísní a pro mládež (18 - 25 let), která přichází z nejrůznějších ústavů a je momentálně bez domova. Tehdy se jednalo spíše o tzv. Dům na půl cesty, který iniciovala Městská policie Krupka. Ministerstvo vnitra poskytlo finanční zajištění pro vybavení a rekonstrukci dnešní podoby azylového domu a provozovatelem se stala Oblastní charita Teplice. Oficiální otevření proběhlo dne 5. 6. 2001 a byl zahájen 24 hodinový provoz, který byl k dispozici tehdy 18 klientům (včetně dětí). Agapé I. nabízel sociální služby potřebným a ubytování v 6 pokojích, které měly společné kuchyně a sociální zařízení.²⁶

V roce 2001 byla zřízena dílna pro klienty azylového domu, aby poskytla možnost osvojení si různých řemesel, s cílem zapojení do pracovního procesu. Díky svým kvalitním službám byl azylový dům v roce 2002 přijat do Sdružení azylových domů.²⁷

V dnešní době je, sociální služba pomoc mladým lidem bez přístřeší, v azylovém domě zrušena a jsou přijímány pouze matky s dětmi nebo těhotné ženy, které se ocitly na ulici a chtějí se aktivně podílet na řešení své nepříznivé situace.

Cílem azylového domu je poskytnutí přístřeší potřebným, poskytování rad a informací při vyřizování nejrůznějších úředních záležitostí, pomoc při hledání bydlení, zvyšování šancí k získání bydlení a zároveň učí, jak si bydlení udržet. Učí je jak správně hospodařit s penězi (platit nájem, telefon, splátky) a v domácnosti jak správně hospodařit s potravinami (schopnost nakoupit na delší dobu). Zvládat každodenní povinnosti, kterými jsou například péče o sebe sama, péče o své děti (hygiena, strava, výchova, škola, lékařské prohlídky, zdravotní péče, zaměstnání, aj.).

Azylový dům Agapé I. je v dnešní době rozšířen o druhý stejnojmenný azylový dům Agapé II., taktéž v Krupce a se stejným zaměřením, z důvodu nutnosti navýšení

²⁵ *Dům Agapé*. Krupka: Dům Agapé, 2010. s. 10.

²⁶ TAMTÉŽ.

²⁷ TAMTÉŽ.

kapacity ubytování svého druhu. Financován je Ministerstvem práce a sociálních věcí, Městským úřadem Krupka a samozřejmě pomáhají nejrůznější nadace a dárci formou sponzorské smlouvy. Ředitelem je Mgr. Pavel Majerák a pracovní kolektiv - 1 sociální pracovnice, 3 pracovnice v sociálních službách a speciální pedagog.

Zařízení má pevně vyhraněná pravidla pro přijetí potenciálních klientek, v žádném případě neposkytuje ubytování drogově nebo jinak závislým matkám nebo nezletilým. Poskytuje ubytování výhradně ženám s dětmi, s trvalým bydlištěm v okrese Teplice. Pokud je žena z jiného okresu, zprostředkuje a vyhledá pro ni ubytování v jejím místě trvalého bydliště. Nabízí nejen ubytování po omezenou dobu 3 - 12 měsíců, kterou upravuje vyhláška 505/2006 Sb., ale také pomoc při osamostatnění a hledání vhodného ubytování. Cena ubytování v azylovém domě činí 40,- Kč / 1 den pro dítě a pro matku 70,- Kč / 1 den. Kapacita azylového Agapé I. dnes je 20 lůžek.

Matky, které se ocitnou bez přístřeší v nouzi, přijdou do azylového domu sami nebo jsou přivezeny PČR a nebo jsou poslány z Magistrátu města Teplice - Odbor sociálních věcí – odd. Sociálně právní ochrany a Sociální péče.

Sociální služby jsou v nepřetržitém 24 provozu a konkrétně zahrnují ubytování, pouze po dobu 3 měsíců, ale ve výjimečných případech je možné prodloužení až na 1 rok. Před ubytováním je nutné podat písemnou žádost o přijetí do azylového domu (viz Příloha C). V případě schválení žádosti je nutné předložit veškeré doklady k dětem a ke své osobě (lékařské a odborné posudky, dokumenty z předchozích zařízení) a vstupní lékařské vyšetření (bezinfekčnost). Poté je klientka ubytována, v pokoji se základním vybavením a zároveň jí běží zkušební doba. Na každém patře je společná koupelna a kuchyň s pračkou, která poskytuje možnost vyprání za poplatek 60,- Kč. Ve společenské místnosti je jen jedna televize a PC pro celý dům. Následně klientka podepisuje smlouvu o poskytnutí sociální služby (viz Příloha D). Vyplňuje formuláře, které jsou potřebné pro vedení dokumentace každé klientky: formulář o osobních údajích, vstupní dotazník, dohodu o uskladnění věcí, soupis vybavení pokoje. Na základě rozhovoru a analýzy dokumentů, které si přinesla s sebou, vyplní sociální pracovnice osobní a rodinnou anamnézu dítěte, dále dostává klientka k dispozici domovní řád a pravidla pro návštěvy v domě Agapé I., které jsou při nedodržení sankcionovány a vedou až k vyloučení ze zařízení. Potom dochází ke krizovému opatření (viz Příloha E), které klientka podepíše a obdrží písemně.²⁸

²⁸ *Dům Agapé*. Krupka: Dům Agapé, 2010.

Klientky tohoto typu zařízení mají nejrůznější potíže a především s bydlením, zaměstnáním, financemi, vzděláním, s orientací v nejrůznějších úřadech, institucích, ale i s péčí o své děti. Proto azylový dům nabízí službu, kterou sociální pracovníce, jinými slovy sociální průvodce, klientku osobně vede k úplné samostatnosti. Začíná vždy názorným příkladem, kdy jej nejprve osobně doprovází na nejrůznější instituce. Klientka uzavírá se sociální průvodkyní písemnou dohodu o osobních cílech a dohodu o spolupráci. Dohoda, ve spolupráci s klientkou, přesně definuje cíle, které si klientka společně se sociálním průvodcem stanovila a postupně je bude plnit, po dobu pobytu. Sociální průvodce každý měsíc sepisuje zhodnocení osobních cílů své chráněnkyně (viz Příloha F) a kontroluje postupně, zda byly všechny cíle splněny, či ne. V případě, že ne, opět dochází k sankciování formou výstrah, které vedou k ukončení pobytu. Pokud má klientka navíc potíže s hospodařením s penězi, sepisuje další smlouvu o asistovaném hospodaření, kdy souhlasí s tím, že veškeré finanční příjmy budou uloženy u sociálního průvodce. Ten je bude spravovat a vydávat postupně, pouze v případě potřeby a pouze na konkrétní věci (jídlo, ošacení, školní potřeby, apod.). Další profesionální služby poskytuje externí psycholog a právní poradce, zdarma.²⁹

Při odchodu a ukončení pobytu, sepisuje pracovníce s matkou závěrečnou zprávu, kde zhodnocuje pobyt, spolupráci, přístup, vyrovnání dluhů, které jsou součástí dokumentace, kterou předkládá v dalších zařízeních. Azylový dům monitoruje situaci svých bývalých klientek i po jejich odchodu a v případě potřeby, poskytuje pomoc formou rady.

Azylový dům, v rámci svého pracovního týmu a zařízení, pořádá nejrůznější kurzy, nabízí možnost práce na počítači, školení z oblasti sociální politiky (sepisování žádostí, životopisů). Pracovníce školí ženy v oblastech zdravotní péče, péče o dítě, domácího násilí, sociálně patologických jevů a pořádají společné Vánoce, výlety, táboračky, ale také aplikují canisterapii.

Agapé I. a II. úzce spolupracují s Úřady práce a Městskými úřady, které poskytují aktivní pomoc při hledání zaměstnání. Tyto instituce zapojují nezaměstnané matky do rekvalifikačních kurzů, pro lepší uplatnění na trhu práce a zprostředkovávají pracovní místa v oblastech veřejně prospěšných prací.³⁰

²⁹ *Dům Agapé*. Krupka: Dům Agapé, 2010.

³⁰ TAMTÉŽ.

3 RODINA

„Rodinu lze definovat jako základní společenskou jednotku, jejíž primární funkcí je zachování lidstva. Rodina je tvořena rodiči, jejich dětmi, někdy prarodiči a tato rodinná struktura je základní článek společnosti. Kromě biologické hodnoty má i vysokou hodnotu společenskou.“³¹

Dnešní rodina je podle Matouška (2003) především oblast citového uspokojení, nikoliv jen přínosem pro lidské společenství. Vzhledem k tomu, že rodina stojí na citech obou partnerů, závisí také její trvání na témže principu. V případě, že city vyprchají, rodina se rozpadá. Počet narozených dětí je velmi nízký a v dnešní době nad počtem dětí rodiče pečlivě přemýšlí, protože dítě stojí spoustu peněz, které se jim nikdy nevrátí.³²

Langmeier a Krejčířová (2006) přesně vymezují funkce rodiny, aby bylo naplněno příznivé rodinné prostředí a rodina byla plně funkční:

- biologicko – reprodukční funkce: generační obnova populace
- ekonomická funkce: finanční zabezpečení rodiny, hospodaření
- emocionální, citová funkce: citové uspokojení pro celou rodinu
- socializační funkce: zapojení nového člena rodiny do společnosti, předávání kompletního kulturního základu pro existenci ve společnosti, plní funkci výchovnou³³

Sekot (2006) rozděluje tři druhy rodin podle míry plnění výše uvedených funkcí. První je rodinou, která funguje po všech stránkách na 100%, panuje vyváženost všech funkcí. Druhou skupinou jsou rodiny, které plní jen některé funkce, mezi které řadíme spíše finanční podporu rodiny a dobré zapojování do společnosti, ostatní zbývající funkce jsou zanedbávány a nenaplněny. Posledním případem rodin je ta, která nenaplnuje žádnou z výše uvedených funkcí rodiny a stává se dysfunkční rodinou.³⁴

Trpišovská a Vacínová (2007) uvádějí ještě jeden typ rodin a tím jsou rodiny afunkční, které nejenže neplní některé z funkcí rodiny, ale navíc se připojuje působení sociálně patologických jevů, kterými jsou nejrůznější typy závislostí, nezaměstnanost, apod.³⁵

³¹ TRPIŠOVSKÁ, D., VACÍNOVÁ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. s. 57. ISBN 978-80-86723-30-3.

³² MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

³³ LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

³⁴ SEKOT, A. *Sociologie v kostce*. 3. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN: 80-7315-126-X.

³⁵ TRPIŠOVSKÁ, D., VACÍNOVÁ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-30-3.

Podle Langmeiera a Krejčířové (2006) jsou zde rodiny úplné, které nenaplní některé z funkcí, které by měla správná rodina plnit, tak jsou zde i rodiny neúplné, které se skládají z jednoho rodiče a dětmi. Příčinou je rozvod, smrt jednoho z rodičů nebo matka samoživitelka, která počala dítě jako svobodná a partner jej opustil nebo není znám, v některých případech se k dítěti nehlásí.³⁶

3.1 Dysfunkční a afunkční rodina

Podle Trpišovské a Vacínové (2007) se rozdělují nefunkční rodiny podle typu. Prvním typem, je mladá rodina odmítající příchod dítěte. Partneři nemají jasno ve svém vlastním životě, natož aby přiváděli na svět život další. Znamená to, že v této rodině není naplněna citová stránka, ekonomická, výchovná a ani socializační. Autorky uvádí další typ rodin, kde dochází k nahromadění spousty vyhrocených situací z důvodu častých neshod, nedostatkem peněz, nedostatkem lásky. Taktéž nejsou splněny 4 funkce rodiny dle Langmeiera a Krejčířové.³⁷

Příčinou nefunkční rodiny je nepřipravenost mladých žen na roli matky. Tyto dívky nechtěně otěhotní, jsou často opouštěny svými partnery, a pokud nemají dostatečné zázemí, např. ve své původní rodině, zůstávají bez dostatečného příjmu, jenž je potřebný pro zajištění bydlení, a následuje bezdomovectví. Stejně tak se na ulici ocitnou i ženy nebo muži, kteří se z důvodu rozvodu, ocitají bez prostředků na ulici. V tomto případě je posláním a funkcí azylových domů poskytnout těmto ženám, matkám, ale i mužům dočasný azyl, profesionální pomoc směřující k samostatnosti a mladé nezkušené matky učí, jak správně pečovat o své děti, ale mnohdy je učí i své vlastní děti milovat.

Trpišovská a Vacínová (2007) pokračuje v zařazování rodin do tří velmi podobných typů - jsou to rodiny, kde rodiče sami na sebe kladou nepřiměřené nároky, například v oblastech vzdělání, profese, určitá výjimečnost a prvenství, získání nejlepšího statusu, apod. Za cestou úspěšnosti stojí zanedbání rodičovské lásky, nedostatek citů vůči dětem, ale i mezi partnery. V dalším případě, kladou rodiče nepřiměřené nároky, v obdobných oblastech, na své potomky a uvádí je na okraj svých sil. Nutí je být nejlepší, za každou cenu, bez ohledu na jejich možnosti a schopnosti, do stavu vyčerpání. Třetím stupněm je rodina, kde dochází k donucování dítěte nebo

³⁶ LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

³⁷ TRPIŠOVSKÁ, D., VACÍNOVÁ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-30-3.

partnera/ky k absolutní poslušnosti, způsobem psychického a fyzického násilí. Jedná se o jakousi nedefinovanou stupnici domácího násilí dysfunkčních rodin. Tyto typy rodin také současně pokládají základ sociální nerovnosti ve společnosti.³⁸

V případě, že v rámci rodiny dochází k násilí, projevuje se tento jev ve vývoji dítěte a celý život má poznamenán. Má snížené sebevědomí a život je pro něho složitější. Dítě může šikanovat spolužáky, stát se záškolákem, mít psychické potíže, aj. Často pak v dospělosti páchá také násilí na svých vlastních dětech, je viníkem jiných trestných činů nebo se stane drogově závislý. Týrané ženy, které utečou od partnera a nemají finanční jistotu, využívají azylové domy, protože jsou zde jednou z nejlepších možností řešení situace. Mimo střechy nad hlavou zde naleznou bezpečí a úkryt před násilným partnerem, v případě azylových domů s utajenou adresou.

Trpišovská s Vacínovou (2007) definují další typy dysfunkčních rodin, které jsou opakem rodin předešlých. V první řadě jsou rodiče absolutně benevolentní a nechávají dítě samostatně růst, bez zásahu a tím dávají příčinu vedoucí až k neúctě k vlastním rodičům, či páchání domácího násilí dětmi na nich. V řadě druhé je rodina, kde se děti nechávají často hlídat jinými lidmi, a toto jednání vede k pocitu, že je nikdo nemá rád, když je rodiče odkládají. Zde rodiče zavedli nevědomky příčinu k uchýlení se k různým závislostem, páchání trestných činů, sebevražd, či jiných sociálně patologických jevů.³⁹

Vágnerová (1999) vysvětluje, že ne každý člověk může být dobrým rodičem, protože každý jedinec má určité genetické a patologické předpoklady, kterými jsou například samotářské typy lidí, kteří nejsou schopny citů, porozumění, jedinci s nízkým sebevědomím a agresivní lidé. V poslední řadě sem patří lidé, kteří neměli hezké dětství a z nejrůznějších důvodů (otec tyran, matka alkoholička, sexuální zneužití) mají určitý předpoklad, že ani jejich děti nebudou mít dětství o moc hezčí.⁴⁰

³⁸ TRPIŠOVSKÁ, D., VACÍNOVÁ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-30-3.

³⁹ TAMTÉŽ.

⁴⁰ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178214-9.

4 DOMÁCÍ NÁSILÍ

„Domácí násilí je nejrozšířenější formou násilí vůbec, přičemž je současně formou nejméně kontrolovanou a co do své frekvence a závažnosti nejvíce podceňovanou.“⁴¹

Matoušek, Koláčková a Kodymová (2005) vysvětlují, že domácí násilí je tělesné, psychické nebo sexuální ubližování či zneužívání, které páchá násilník na své vlastní rodině, na milujících osobách, které s ním žijí pod jednou střechou a sdílí jeden společný domov. Domácí násilí je páchané rodiči na svých dětech, partnerské nebo manželské násilí, kde jsou nejčastějšími oběťmi ženy, dále je zde možnost opačného násilí, kdy děti týrají své starší rodiče, seniory a někdy jsou i ojedinělé případy, že obětí domácího násilí se stává muž.⁴²

Pachatele a oběti domácího násilí podle Ševčíka a Špatenkové (2011) nelze přesně vymezit a definovat, může jimi být totiž kdokoli. Ale vysvětlují možné příčiny, které člověka vedou k agresivnímu jednání vůči svým nejbližším. Stres patří k nejčastějším příčinám násilí, lidé se stresují v práci nebo při finančním zajištění domácnosti. Stres dokáže zatlačit člověka k závislostem, násilí a dokonce i k vraždám. V těsné blízkosti stresu, jako nejhorší příčina agrese je frustrace, ať už z nefungujícího vztahu, nebo z pocitu méněcennosti či nízkého sebevědomí a vyvolává velký vztek a silné násilné jednání. Agresi způsobuje strach z možné hrozby, potřeba moci nad druhým, alkohol či jiná závislost na omamných látkách, psychické a duševní onemocnění, dědičnost, sociální prostředí, aj. Poslední zvláštností na vztahu pachatele a oběti je tzv. ambivalence, kdy by oběť nejraději utekla od násilníka, ale zároveň bez něho nedokáže žít, protože ho potřebuje a naopak.⁴³

Vzhledem k závažnosti a značné četnosti páchání násilných trestných činů na druhých, jehož počet neustále roste, bylo nutné začít se tímto problémem zabývat více do hloubky. Podle Voňkové a Spoustové (2008) se viktimologie zabývá oběťmi trestných činů jako takových, ale také se soustředí na konkrétní oběti domácího násilí. Hovoří o tzv. viktimnosti, která dává člověku jistý předpoklad oběti domácího násilí a navazuje viktimizací, kdy předpoklad přechází ve skutečnost.⁴⁴

⁴¹ SCHNEIDER, J. H. In: MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*, s. 227. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

⁴² TAMTÉŽ.

⁴³ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

⁴⁴ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

Druhotná viktimizace je Voňkovou a Spoustovou (2008) vysvětlována jako opakované ponižení a trápení oběti, kdy je např. chlapec sexuálně zneužívaný svým vlastním otcem, je vyslýchán např. příslušníkem PČR, který není při výslechu ohleduplný či shovívavý a svým nevybíravým jednáním opětovně dítěti ubližuje.⁴⁵

Znaky domácího násilí charakterizuje Ševčík a Špatenková (2011) jako, dlouhodobý opakující se jev, který má tendenci stoupat od nadávek k fackám a role oběti a agresora jsou pevně rozdělené. Domácí násilí patří mezi neveřejné násilí, které se odehrává mimo zraky veřejnosti.⁴⁶

Conwayová (2007) detailněji popsala jednotlivé formy domácího násilí a shrnula je do tzv. Duluthského modelu (viz Příloha G). Vyčleňuje jednotlivé druhy domácího násilí a vysvětluje, která konkrétní podoba násilí pod ně spadá. Pod pojmem fyzické násilné jednání uvádí: „... *fackování, rány pěstí, bití, pálení, kousání, pokusy o škracení, třesení nebo zmítání, strkání ze schodů, bodání.*“⁴⁷ Druhou variantou je podoba sexuálního násilí, což je: „... *přinucení k pohlavnímu styku proti vůli oběti, donucení k análnímu styku proti vůli oběti, přinucení k používání nebo sledování pornografie.*“⁴⁸

Voňková, Spoustová (2008) rozdělují ještě dva druhy domácího násilí, kterým je psychické týrání, způsobem ponižování a vyhrůžkami nejen doma, ale i na veřejnosti a ekonomické týrání, které absolutně brání v přístupu k penězům.⁴⁹

4.1 Oběti domácího násilí

Gjuričová, Kocourková a Koutek (2000) popisují první nejčastější oběť domácího násilí, kterým je dítě. Násilí páchané na dětech je nazýváno jako syndrom CAN (Child Abuse and Neglect). Definice: „... *tělesné týrání je definováno jako tělesné ublížení dítěti, anebo nezabránění ublížení či utrpení dítěti, včetně úmyslného otrávení nebo udušení dítěte.*“⁵⁰ Děti, kterým je fyzicky často ubližováno, bývají malé, které svým brekem doslova provokují rodiče, které pak jednají agresivně, častější případ jsou nevlastní rodiče.⁵¹

⁴⁵ VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

⁴⁶ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

⁴⁷ CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. s. 15. ISBN 978-80-00-01550-7.

⁴⁸ TAMTÉŽ, s. 15.

⁴⁹ VONKOVÁ, J.: SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

⁵⁰ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000. s. 16. ISBN 80-7021-416-3.

⁵¹ TAMTÉŽ.

„Pohlavní zneužívání je nepatřičné vystavení dítěte pohlavnímu kontaktu, činnosti či chování, zahrnuje jakékoliv pohlavní dotýkání, styk, či vykořisťování kýmkoliv, komu bylo dítě svěřeno do péče anebo kýmkoliv, kdo dítě zneužívá.“⁵² Sexuálně zneužívané děti bývají nejčastěji dívky, které jsou fyzicky vyspělejší nežli ostatní a jsou mazlivé nebo koketní. Sexuální zneužívání dítěte je nazýváno jako syndrom CSA (Child sexual abuse).

Gjuričová, Kocourková a Koutek (2000) vyčleňují další způsoby týrání dítěte, jako je ublížení dítěti, cestou jeho citů a sebevědomí. Rodiče mu nadávají, vysmívají se mu, ponižují a izolují. Časté vystavování strachu, vážně poškozuje vývoj citové stránky dítěte. Poslední formou týrání dětí je, když se rodiče o děti nestarají a nepečují, po stránce zdravotní péče, stravy, oblečení, bydlení, apod. Nebo o dítě nepečují tak, že neprojevují svému dítěti žádné city a nevěnují se mu a zanedbávají.⁵³

Poslední formou týrání navazuje Gjuričová, Kocourková a Koutek (2000) a hovoří o tzv. systémovém týrání neboli Münchnausenův syndrom by proxy, kdy matka neustále vyhledává lékařskou pomoc k dítěti, kterému ale nic není. Okolí vidí matku jako starostlivou, ale nekonečné lékařské prohlídky dítěti ubližují.⁵⁴

Ševčík a Špatenková (2011) vysvětlují následky násilí pro dítě, které bylo nebo je obětí domácího násilí. Dítě se cítí vinné za to, co se mu děje, žije ve stálém stresu, má strach o sebe a o svou existenci. Děti nemají žádnou šanci se bránit a uzavírají se do sebe, protože nechtějí a ani nesmí nikomu říci, jaké mají trápení. Obraz se projevuje ve špatných známkách ve škole, porucha psychiky, nízké sebevědomí, nikdy není v klidu a nemůže dobře spát, je agresivní a v krajních případech si sáhne i na život.⁵⁵

Následky domácího násilí, ať už v podobě fyzického, psychického či sexuálního zneužití, si nese s sebou dítě celý život a projevuje se například v poškozeném sebevědomí, riziko asociálního chování, riziko různých závislostí, nejrůznějšími poruchami příjmu potravy, problémy s navázáním partnerského vztahu, dítě má sklony také páchat domácí násilí nebo spadá do depresí.

Domácí násilí páchané na ženách je, podle Gjuričové, Kocourkové a Koutka (2000), druhý nejčastější typ domácího násilí. Fyzické ubližování bývá velmi často spojováno s omezením sociálních kontaktů ženy a muž své chování odůvodňuje tak,

⁵² GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000. s. 16. ISBN 80-7021-416-3.

⁵³ TAMTÉŽ.

⁵⁴ TAMTÉŽ.

⁵⁵ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

že ženu natolik miluje, že potřebuje vědět co, kde a s kým dělá a nejlépe by byl pořád s ní, z důvodu strachu o ni. Zároveň ji ponižuje, uráží nadávkami, kritizuje ji a vyhrožuje. Zamezuje ženě možnost si samostatně vydělávat peníze, protože chce, aby na něm byla 100% závislá, musela prosit o peníze a on by měl přehled, za co utrácí. V poslední řadě si muž násilně vynucuje sexuální styk i přesto, že jej žena odmítá, aby jej mohl ponižít a zároveň uspokojovat své ego.⁵⁶

Charakteristiku týrané ženy definuje Ševčík a Špatenková (2011) jako absolutně podřízenou a 100% poslušnou vůči tyranovi. Je zde závislost finanční, ale i citová na agresivním partnerovi, naopak trpí pocitem bezmoci, nemá žádné sebevědomí, má pocit viny za veškeré své trápení. Jednání partnera omlouvá a z důvodu studu a strachu nikomu ve svém okolí o jeho jednání neříká. Následkem je špatný zdravotní stav, deprese a sklony k sebevraždě.⁵⁷

Conwayová (2007) uvádí otázky, které si žena pokládá, když už nechce dál snášet násilí svého partnera, ptá se, kam má jít, co bude s jejími dětmi, zda jí někdo bude vůbec věřit, co na to řekne okolí a zda jí agresivní partner zabije, až ji najde, apod. Žena mnohdy odchází definitivně od partnera až po několikátém odchodu, vždy se najde něco, co jí brání v úplném ukončení vztahu či manželství a vrátí se. Pro první kroky řešení své situace jsou zde nejrůznější instituce a linky (viz Příloha H) nebo zákon č. 135/2006 Sb., na ochranu před domácím násilím. Akutně pomáhají řešit jejich momentální nepříznivou situaci, kdy se ženy ještě nerozhodly odejít, ale potřebují radu nebo jen někoho, kdo je vyslechne. Je jim poskytnut bezpečnostní plán, jako malá příručka, jak si sama poradit, v případě bezprostředně hrozícího nebezpečí.⁵⁸

Conwayová (2007) vysvětluje, že pokud se žena rozhodne opravdu odejít od tyrana a nemá jiné zbylí, jsou zde azylové domy s utajenou adresou, kde nachází bezpečí, kde ji tyran nenalezne a má čas na zotavenou. Učí se sama rozhodovat, jak dál naloží se svým životem.⁵⁹

Podle Ševčíka a Špatenkové (2011) jsou dalšími oběťmi domácího násilí senioři. Jsou na nich páčány všechny formy a druhy domácího násilí. Příčinou je často jejich věk a nesoběstačnost, která může být potomkům na obtíž, nebo jen chtějí získat jejich finanční příjem či majetek. Dochází zde k fyzickému i psychickému násilí, jejichž následkem jsou modřiny, zanedbání zdravotní péče, deprese a smutek. Bohužel

⁵⁶ GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

⁵⁷ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

⁵⁸ CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

⁵⁹ TAMTÉŽ.

dochází i k sexuálnímu zneužívání seniorů, což se projevuje např. krví na spodním prádle. Následkem finančního zneužití bývá změna v závěti, časté výběry z karet nebo neodpovídající životní komfort vůči finančnímu příjmu seniora.⁶⁰

Ševčík a Špatenková (2011) uvádí ještě jednu možnost domácího násilí, které je páčáno na mužích a to svými partnerkami. Rozdělují je do tří skupin, skutečné oběti, těmi jsou muži, kteří jsou skutečně týráni svou družkou a jsou jí absolutně podřízeni. Druhou skupinou jsou muži, kteří jsou aktéři vzájemného násilí, což znamená, že si jsou oba partneři vzájemně agresori a posledními jsou muži, kteří se za oběť pouze vydávají, ale násilníky jsou právě oni.⁶¹

Voňková se Spoustovou (2008) doplňují násilí páchané na mužích, konkrétně zneužíváním jejich práv. Muž je svou partnerkou utlačován, urážen a nucen ji bezmezně sloužit. Při neuposlechnutí dochází, v lepším případě, k vydírání dětmi, finančním omezením a v případě horším, ke křiku a fyzickému ublížení.⁶²

⁶⁰ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

⁶¹ TAMTÉŽ.

⁶² VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

5 SOCIÁLNÍ NEROVNOST

Sekot (2006) definuje sociální nerovnost, jako následek stratifikace, což je označení nerovnosti v životních podmínkách a šancích, která dělí společnost do skupin. K rozdělení společnosti dochází na základě majetkových poměrů (movitý i nemovitý majetek), vzdělání, kterým si člověk utváří sociální status a může vykonávat určité povolání a na základě přístupu k moci.⁶³ Mareš (1999) doplňuje J. J. Rouseaua, jako prvního, kdo spojil sociální nerovnost s vlastněním majetku. Tento jev vysvětluje jako důsledek vývoje celé společnosti, který není pro ni není přirozený.⁶⁴

Pro Mareše (1999) je sociální nerovnost v bohatství a v přístupu k moci. Nerovnost je spojena s finančním příjmem za vykonanou práci nebo sociální status v rámci dědictví zámožné rodiny. Může se jednat o mzdu, plat, různé firemní podíly a výnosy (dividendy, renty, aj.), ale spadají sem i veškeré dávky státu. Veškeré tyto příjmy zaručují člověku určitý majetek, bohatství a snadnější přístup k moci. Výše příjmů se liší především věkem, protože mladí lidé nemají dostatek zkušeností, dále profesí, protože každá požaduje různou výši vzdělání, což se odráží ve výši příjmu a samozřejmě diskriminací ženského pohlaví.⁶⁵

Hradecká (1991) uvádí, že již v sedmdesátých letech byly vedeny protesty proti oddělení statusu žen a statusu mužů, protože už v tuto dobu byla pohlavní nerovnost aktuálním tématem, jako je tomu dnes.⁶⁶

Hradecká (1991) tvrdí, že dříve byl manželův příjem tím hlavním pro rodinu, ale zároveň ženská zaměstnanost neměla žádný vliv na nerovnost ve společnosti. Protože zaměstnaná žena nebyla schopna ovlivnit politiku zaměstnanosti, kvůli svým nedostačujícím schopnostem a dovednostem pro danou společenskou vrstvu.⁶⁷

Hartmut (2006) uvádí, že se v posledních letech výrazně zvýšil počet žen pracujících v mužských profesích. Ženy se snaží vyrovnat druhému pohlaví, studiem technických oborů, což je jim v rámci vzdělávacích institucí umožněno. Bohužel si během života procházejí třemi velmi důležitými fázemi, které výrazně narušují jejich uplatnění na trhu práce. V první fázi ženy pracují do doby pokročilého těhotenství tzv. mateřství, poté jsou jako matky odkázané na dávky poskytované státem a finanční

⁶³ SEKOT, A. *Sociologie v kostce*. 3. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN: 80-7315-126-X.

⁶⁴ MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-61-3.

⁶⁵ TAMTÉŽ.

⁶⁶ HRADECKÁ, V. Stratifikace a ženy. *Sociologický časopis*. 1991, roč. 33, č. 4, s. 346 – 364. ISSN 0038-0288.

⁶⁷ TAMTÉŽ.

zajištění manžela, pokud nemají vlastní rezervy. Třetí fází je návrat do zaměstnání, po několikaleté přestávce, která ženě v oblasti profese neprospěla, protože ji úplně vyřadila z pracovního procesu.⁶⁸

Hartmut (2006) vysvětluje, že v dnešní době je spousta matek samoživitelek, které se v období druhé fáze, dostanou lehce do finančních potíží a chudoby. Tím pádem matka spadá do neschopnosti platit nájem, následně se ocitá s dětmi na ulici a hledá pomoc u své rodiny nebo v azylových domech. Pokud se dostanou bez újmy do třetí fáze, pro změnu čelí nezájmu zaměstnavatelů, kdy předpokládají častou absenci z důvodu péče o své děti.⁶⁹

Třetí nerovností ve společnosti je nerovnost ve vzdělání. Podle Mareše (1999) je vzdělání považováno jako prostředek k vzestupu ve společnosti, upravuje majetkové poměry a přístupy k moci. Vzdělání dává lidem možnost získat potřebné vědomosti, schopnosti a dovednosti, které člověka chrání před chudobou.⁷⁰

Kohout (2007) definuje vzdělání jako: „... *proces osvojování vědomostí, dovedností a návyků převážně v racionální rovině. Takto pojaté vzdělávání je součástí výchovy v širokém významu.*“⁷¹

5.1 Vzdělávání dospělých

Podle Palána (2003) přišel s nápadem celoživotního vzdělávání Jan Amos Komenský, který preferoval učení úplně pro každého bez jakékoli diskriminace, z důvodu věku, zařazení v sociální skupině nebo majetnosti.⁷²

Mužík (2004) chápe celoživotní vzdělávání jako fáze života, kdy člověk navštěvuje vzdělávací instituce od předškolní výchovy po vzdělávání dospělých a vychází z přesvědčení Jana Amose Komenského, že lidé by se měli neustále vzdělávat, získávat nové informace, dovednosti a zkušenosti.⁷³

Palán (2003) definuje vědu, která se zabývá vzděláváním dospělých (akreditovaný studijní obor Univerzity Jana Amose Komenského), kterou je andragogika: „*Věda o dospělých, vzdělávání dospělých a péči o dospělé, respektující*

⁶⁸ HARTMUT, K. *Ženy – muži. Genderové role, jejich původ a vývoj*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-145-X.

⁶⁹ TAMTÉŽ.

⁷⁰ MAREŠ, P. *Sociologie nerovností a chudoby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-61-3.

⁷¹ KOHOUT, K. *Základy obecné pedagogiky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. s. 22. ISBN 978-80-86723-38-9.

⁷² PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2003. ISBN 80-86723-03-8.

⁷³ MUŽÍK, J. *Andragodidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-7357-045-9.

*všestranně zvláštnosti dospělé populace a zabývající se její personalizací, socializací a enkulturací. V oblasti výchovy a vzdělávání se zabývá zvláštnostmi působení pedagogických zákonitostí na dospělé populaci, definuje osobnost dospělého ve výchovném a vzdělávacím procesu, definuje systém výchovy a vzdělávání dospělé populace, jakož i zvláštnosti ve vztahu k ostatním pedagogickým a společenským vědám.*⁷⁴

Palán (2003) vyčleňuje jednotlivé speciální andragogické disciplíny, kterými jsou: studium v produktivním věku, protože k udržení určité profesní a sociální pozice ve společnosti, je potřeba se neustále celoživotně vzdělávat a udržovat si stále aktuální znalosti a předpoklady potřebné pro správný výkon své profese. Dále navazuje vzděláváním v důchodovém věku, kdy tomuto typu studentů zajišťuje nový náhled na život a zlepšuje jejich kvalitu života.⁷⁵

Třetí speciální disciplínou andragogiky je podle Palána (2003) studium zvláštních sociálních skupin. Tyto skupiny jsou ochraňovány Sociální doktrínou a Listinou základních práv a svobod, které vylučují jakoukoli diskriminaci a zajišťují určitá práva (např. právo na vzdělávání, rodinu, zaměstnání, apod.).⁷⁶

Vzdělávání zvláštních sociálních skupin a navazující lepší uplatnění se na trhu práce je důležité v souladu s Palánem (2003) pro společnost z několika důležitých hledisek, protože v opačném případě zatěžují státní rozpočet a nepodporují rozvoj státní ekonomiky a následkem je dlouhodobá nezaměstnanost, chudoba, zanedbaný zdravotní stav postižených, zvýšení kriminality a dalších sociálně patologických jevů. Spadají sem veškeré menšiny (etnické, náboženské), dále skupiny lidí, které mají určité společenské omezení, ať už zdravotní nebo socializační a skupiny vyloučené ze společnosti (nezaměstnanost, bezdomovectví, závislost a kriminalita).⁷⁷

Palán (2003) vysvětluje důvody z pohledu andragogiky, proč vzniká sociální nerovnost ve vzdělávání. Po ukončení povinné školní docházky nemá absolvent dostatek schopností a dovedností k pokračování v dalším studiu, jako pracovník nemá kladný vztah ke vzdělávání a ve vyšším věku, už vidí studium, jako zbytečnou ztrátou času, navíc finanční podpora sociální politiky státu nemotivuje nezaměstnané k dalšímu vzdělávání.⁷⁸

⁷⁴ PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2003. s. 7. ISBN 80-86723-03-8.

⁷⁵ TAMTÉŽ.

⁷⁶ TAMTÉŽ.

⁷⁷ TAMTÉŽ.

⁷⁸ TAMTÉŽ.

6 SOCIÁLNĚ PATOLOGICKÉ JEVY

Sociálně patologickými jevy se zabývá věda s názvem sociální patologie. Fischer a Škoda (2009) definují sociální patologii jako: „*Souhmné označení nezdravých, abnormálních a obecně nežádoucích společenských jevů.*“⁷⁹

Fischer a Škoda (2009) začleňují sociální patologii do oboru sociologie a uvádějí H. Spencera jako autora tohoto pojmu, který se snažil rozdělit patologii jako nemoc a patologii jako společenský problém. Příčiny sociální patologie, jinými slovy sociální deviace, mají určité genetické předpoklady (psychické poruchy a nemoci) a dědičnost. Poté je důležité sociální prostředí, ve kterém člověk žije, protože v případě špatné socializace nebo špatného sociálního učení (nevhodná kultura, špatná etiketa, nedostatek sociální kontroly) dochází k delikvenci a předpoklad pro deviantní chování udává osobnost člověka (temperament, charakter).⁸⁰

Mezi sociálně patologické jevy řadí Vágnerová (1999) v návaznosti na agresi v kapitole domácího násilí této práce např. sebevražedné jednání. Dochází k otočení agrese proti sobě samému, k sebepoškozování nebo sebevraždě, na základě potlačení pudu sebezáchovy. Příčinou jsou duševní nebo psychické poruchy, ale také mnohdy omamné látky (alkohol, drogy) a samozřejmě dědičná porucha osobnosti. Následkem bývá újma na těle vlastním přičiněním nebo i smrt.⁸¹

Vágnerová (1999) hovoří o závislosti na psychotropních látkách, které jsou chemického původu a způsobují závislost (alkohol a drogy). K drogám a alkoholu se uchýlí člověk, který má nějaké životní problémy, cítí se v dosavadním životě neuspokojený, utíká od dění všedního dne nebo tak činí na popud tzv. party. Následkem může být předávkování, zdravotní poškození a závislost. Závislost může být biologická, kdy tělo potřebuje stále více omamné látky a psychická. Závislost na alkoholu je dědičná, ovlivňuje ji osobnost a naučené chování. Vznik závislosti na nealkoholových drogách vzniká z experimentu, vyzkoušení, pokračuje občasným požitím (diskotéky, párty), navazuje pravidelným užíváním až k úplné závislosti. Následkem je silné emotivní chování, demence, přehodnocení životních hodnot. Pro závislého již není důležitý např. rodinný život a domov, nýbrž pouze droga, pro kterou je schopný investovat i poslední peníze.⁸²

⁷⁹ FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. s. 17. ISBN 978-247-2781-3.

⁸⁰ TAMTÉŽ.

⁸¹ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178214-9.

⁸² TAMTÉŽ.

Pro závislé muže nebo závislé ženy existuje v České republice spousta sociálních zařízení (viz Příloha A), které jim pomáhají formou sociálních služeb ze závislosti ven. V případě azylových domů, přijímají pouze klienty, kteří nejsou pod žádným vlivem, tudíž jde o poslední péči, před opětovným vstupem do původního přirozeného společenství bez drog a alkoholu.

Vágnerová (1999) vysvětluje další závislost, která se nazývá patologické hráčství, což je závislost na herních automatech. Člověk se uchyluje k představě výhry a rychlého získání peněz nebo se snaží utéct od stereotypu života a před problémy. Následkem se stává závislost, upadání do depresí a velké finanční potíže.⁸³

Marek, Strnad a Hotovcová (2012) doplňují téma o nezaměstnanost a rozpad rodiny. Nezaměstnanost označují za doprovod k životu bez přístřeší a chudobě. Ztráta zaměstnání nepřináší pouze ztrátu příjmu, ale dochází k omezení určitých aktivit, které člověka uspokojovaly nebo dále vzdělávaly, dochází k uzavření a samotě bez budoucnosti, bez jistoty a sociální status rychle klesá. Dlouhodobě nezaměstnaný člověk má veliké problémy opětovně nalézt zaměstnání a postupně začíná odmítat pracovat vůbec. Člověk začíná mít potíže s přežíváním, snižuje komfort svého života, vzdává se různých aktivit, které měl rád, přátel a svého původního života. Dochází k rozvodům, rozpadům rodiny a konečná cesta je cesta na ulici nebo do některého ze zařízení sociálních služeb. Izolovaný člověk má větší pravděpodobnost stát se bezdomovcem, nežli jeden z manželského páru. Rozvod a rozpad rodiny patří mezi časté příčiny bezdomovectví. Příčinou rozpadu rodiny může být jiná sociální deviace, která dostane člověka do finančních potíží, přicházejí deprese, frustrace, sociální potíže, aj.⁸⁴

Mezi další sociálně patologické jevy, které ovlivňují kvalitu života každého člověka, patří prostituce, kriminalita, vliv pobytu ve vězení nebo ústavu, psychické poruchy a nemoci, sekty, náboženství, extrémistické skupiny, rasismus, xenofobie, určitý životní styl, a spousta dalších.

⁸³ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178214-9.

⁸⁴ MAREK, J., STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L. *Bezdomovectví*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0090-1.

PRAKTICKÁ ČÁST

7 KVANTITATIVNÍ PRŮZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Kvantitativní průzkumné šetření bylo uskutečněno v azylových domech Agapé I. (viz kapitola 2) a Agapé II., pro matky s dětmi v tísni v Krupce, které poskytují ubytování pouze matkám s dětmi teplického okresu, které se staly bezdomovkyněmi z různých příčin např. špatné fungování rodiny nebo prchají před násilným partnerem. Dalším důvodem, který řadí člověka do určité kategorie společnosti je sociální nerovnost (viz kapitola 5), která předurčuje výši příjmu a kvalitu života každého jedince ve společnosti. Následně sem patří nejruznější sociálně patologické jevy (viz kapitola 6), které velmi narušují chod rodiny a současně finanční zabezpečení. Následkem jejich vlivu dochází k rozvodům a jeden z partnerů se často ocitá v situaci, kdy mu nestačí jeden finanční příjem pro zajištění bydlení i rodiny zároveň. Následkem všech výše uvedených důvodů dochází k sociálnímu vyloučení ze společnosti neboli k sociální exkluzi, kdy má člověk znemožněn nebo zhoršen přístup ke zdrojům nezbytným k naplnění základního životního standardu.

Sociální vyloučení rozděluje Sirovátka (2004) do tří stupňů, kterými jsou:

- **sociální koheze** – snaha o vyrovnávání rozdílů a snižuje rizika života na okraji společnosti,
- **sociální inkluze** – proces, kdy je ohroženým lidem sociálním vyloučením, poskytnuta šance a příležitost zapojit se do společnosti a zároveň poskytnut přístup ke zdrojům potřebným ke standardu života v dané společnosti,
- **sociální exkluze** – vytlačování jednotlivců nebo skupin na okraj společnosti a současně jim je bráněno v přístupu ke zdrojům, které ostatní v dané společnosti mají. Zdroje umožňují získat si zaměstnání, zajistit si dobrý zdravotní stav, vzdělání a hlavně bydlení, včetně ochrany před chudobou.⁸⁵

Exkludované skupiny – handicapovaní občané, jejichž tělesný či duševní handicap (event. Jejich kombinace, v některých případech i handicap společenský) je vyřazuje z možnosti zapojit se do občanského života, a tím z možnosti vstoupit na trh práce. K těmto skupinám patří především bezdomovci, drogově závislí, dlouhodobě nezaměstnaní, osoby v dlouhodobém výkonu trestu, ale v ohrožení mohou být

⁸⁵ SIROVÁTKA, T. *Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2004. ISBN 80-2103455-6.

*i jednotlivci ze znevýhodněných skupin nebo minorit. Problematika osobní exkluze je často širšího zaměření.*⁸⁶

Podle Štěchové, Luptákové a Kopodlové (2008) je sociální vyloučení ze dvou příčin - vnitřních a vnějších. Vnější příčiny jsou ty, které vyloučení nemohou žádným způsobem sami ovlivnit, protože jsou dány širšími společenskými podmínkami (trh práce a jeho specifika, sociální politika státu, bytová politika, správy a samosprávy, jakýkoli druh diskriminace, aj.). Mezi vnitřní příčiny patří neschopnost správně hospodařit s penězi, utrácet bez rozmyslu a na základě dlouhodobé nezaměstnanosti dochází ke ztrátě pracovních návyků, což vede ke špatnému uplatnění na trhu práce.⁸⁷

Sociální vyloučení má hned několik oblastí, např. kdy je člověk fyzicky vyloučen ze své společnosti a žije v ghettech (například Most – Chánov) nebo je vyloučení pojato po stránce příjmu, kdy má člověk problém uplatnit se na trhu práce z různých důvodů - náboženství, etnika, pohlaví, matka samoživitelka, nízké vzdělání, atd. Člověk se stane závislým na dávkách státu, žije na okraji společnosti, sám se postupně izoluje od ostatních, opouští své přirozené společenství a stává se člověkem v tísní, neboli bezdomovcem, který žije v absolutní chudobě. Následně se stýká a komunikuje už jen s lidmi ze svého okolí, kterými jsou také sociálně vyloučení lidé neboli chudí lidé.

V dřívějších dobách byla chudoba řešena pouze chudinskými zákony a dnes jej řeší sociální politika každého státu (dávky státní sociální podpory, dávky v hmotné nouzi, nemocenská, apod.), která se snaží chránit obyvatele před chudobou a současně sociálnímu vyloučení.

7.1 Vymezení výzkumného cíle

Azylový dům Agapé I. umožnil nahlédnout do jednotlivých dokumentací, poskytl poradenství a rozhovory s odbornými sociálními pracovníky zařízení, které mají letitou praxi ve svém oboru, čímž vznikl základ pro otázky dotazníkového šetření. Z důvodu výzkumu byla umožněna aktivní dvouletá spolupráce s klientkami v rámci azylových domů Agapé I. a Agapé II. Cílem tohoto výzkumu je ukázat a zjistit, za

⁸⁶ PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2003. s. 185. ISBN 80-86723-03-8.

⁸⁷ ŠTĚCHOVÁ, M., LUPTÁKOVÁ, M., KOPODLOVÁ, B. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-069-4. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/344.pdf>

použití konkrétních případů klientek azylových domů, které odpovídaly na otázky zjišťující nejčastější důvody a míru sociálního vyloučení matek samoživitelek z jejich přirozeného společenství. Šetření probíhalo v období 2010 – 2012, kdy autorka absolvovala svou praxi v azylovém domě Agapé I. a úzce spolupracovala i se sociálním zařízením Agapé II. Oba azylové domy fungují pro chudé a sociálně vyloučené ženy, ocitající se v těžkém období svého života a bez vlastního domova.

Výsledné informace kvantitativního šetření slouží jako podklad pro zlepšení dosavadně poskytovaných sociálních služeb obou azylových domů a případně dle potřeby i jejich rozšíření. Výsledek přesně vystihuje aktuální životní situaci klientek, které se momentálně nedokážou svépomocí uplatnit ve svém přirozeném společenství (např. trh práce) tak, aby spolu se svými dětmi nestrádaly.

7.2 Otázky a hypotézy

Odborná literatura řadí mezi nejčastější důvody sociálního vyloučení sociální nerovnost v přístupu k moci, bohatství a vzdělání. Úzce souvisí se sociální stratifikací, rozdělující společnost do kategorií podle možnosti přístupu ke zdrojům, potřebným pro kvalitní život. Druhým velkým celosvětovým problémem, který doslova vyřazuje lidi na okraj společnosti jsou sociálně patologické jevy a v mnoha případech jsou i následkem sociální nerovnosti. Společně, ale i samostatně tvoří úrodnou půdu chudobě.

Otázka č. 1: Vyhledá služby azylových domů Agapé I. a II. spíše starší žena s dětmi nežli mladší a nevyzrálá?

Hypotéza č. 1: S ohledem na definici nefunkční rodiny jsou předpokladem první hypotézy právě mladé matky samoživitelky. Protože se nefunkční rodina vyznačuje nenaplňováním všech čtyř funkcí rodiny, nikoliv pouze jedné a to biologicko – reprodukční, dochází k rozpadu vztahu. Protože v případě mladých párů, které se do role rodičů dostanou neočekávaně, nechtěně a v žádném případě nejsou připraveni tuto roli přijmout, z důvodu, že nemají jasno ve svém vlastním životě, natož aby přijali tak velkou odpovědnost.

Otázka č. 2: Jsou častými klientkami azylových domů Agapé I. a II. především ženy s dětmi s nízkým vzděláním, nežli ženy s vyšším vzděláním?

Hypotéza č. 2: Vzhledem k tomu, že sociální nerovnost ve vzdělání ve společnosti vysvětluje, že vzdělaný člověk má zajištěný vyšší příjem, protože nachází dobré uplatnění na trhu práce, má lepší a rychlejší přístup k bohatství i k moci, čímž si zajišťuje střechu nad hlavou, kvalitní způsob života a určitý sociální status. Pokud by

tohle všechno měla žena zajištěné, nikdy by se nemusela stát klientkou azylových domů a být součástí dotazníkového šetření. Tudíž hypotéza vychází z předpokladu, že žena, která se ocitá na ulici, nebude mít vyšší vzdělání a už vůbec ne vysokoškolské.

Otázka č. 3: Bylo důvodem vyhledání azylových domů Agapé I. a II. domácí násilí?

Hypotéza č. 3: Domácí násilí je následkem dysfunkce rodiny, kdy dochází k rozvodům a současně se řadí mezi sociálně patologické jevy, které nenávratně narušují život nejen oběti, ale celé rodiny. Vzhledem ke komplexnosti nabízených sociálních služeb právě azylových domů, kde pracují profesionálové a v rámci svého vzdělání, jsou schopny tyto situace řešit. Pomáhají znovu nalézt cestu k normálnímu způsobu života, navrátit ztracené sebevědomí, poskytnout různé terapie s ohledem na prožité trápení, které tyto oběti sužuje. Azylové domy nabízejí právní pomoc a zastoupení v komunikaci s tyranem a hlavně poskytují těmto obětem bezpečí. Jinými slovy tzv. úkryt, přechodné ubytování a snaží se podporovat jejich vidinu budoucnosti. Proto třetí hypotéza předurčuje k vysokému počtu přijetí, na základě útěku před násilnou osobou.

Otázka č. 4: Je pro svobodnou matku, která má děti ve své péči, problém nalézt zaměstnání, které by jí zajistilo dostatečný příjem pro pokrytí základních životních potřeb tak, aby nestrádala, nemusela být přítěží státnímu rozpočtu a nevyhledávala ubytování v azylových domech?

Hypotéza č. 4: V dřívějších dobách společnost vůbec neuznávala roli ženy na trhu práce, předností byl vždy a jen muž. Dnešní společnost se snaží tento zažitý přežitek vyvrátit formou zákonu, který nařizuje určité procento zaměstnaných žen v daném sektoru. Nabízí vzdělání v technických mužských oborech a obsazuje ženy na čistě mužská pracovní místa, ale přesto stále dochází k pohlavní diskriminaci. Žena, která sdělí u přijímacího pohovoru, že pečuje o dvě děti bez manžela, okamžitě ztratí svou atraktivnost, i přes své dobré schopnosti a kompetence. Bude buď slušně odmítnuta ze lživých důvodů, které se samozřejmě netýkají dětí nebo jí bude nabídnut nižší post nebo finanční ohodnocení. Proto matka, která se dostane do takovéto situace a bude několikrát odmítnuta nebo dostane podřadný příjem, je odsouzena na podporu státu a v kombinaci nízkého vzdělání, k dlouhodobé nezaměstnanosti, která je krokem chudobě a sociálnímu vyloučení. Nezaměstnanost je druh sociálně patologického jevu, který může na základě špatně tráveného volného času, podporovat rozvoj jevů dalších, jako je např. alkoholismus, drogová závislost a s cílem získat příjem jinou cestou je gamblerství, prostituce a kriminalita (krádeže, podvody).

7.3 Výzkumný vzorek

Výzkumný vzorek neboli subjekt kvantitativního výzkumu jsou klientky azylových domů Agapé I. a Agapé II. v Krupce v období 2010 – 2012. Azylové domy jsou zaměřené pouze na matky s dětmi starší 18 let, které se ocitly v tísní a potřebují akutní pomoc při řešení jejich momentální špatné situace. Nemají dostatečný příjem, žádné zázemí, nemají partnera a jsou vyloučeny ze svého přirozeného společenství. Do výzkumu bylo zařazeno celkem 112 dotazovaných maminek, které byly ubytovány ve výše uvedených azylových domech a mohly poskytnout důležité informace o svém životě a o svých potížích, které nebyly schopny sami zvládnout. Jsou výborným vzorkem pro získání potřebných nejpresnějších výsledků, ke zjištění nejčastějších důvodů a míry sociálního vyloučení, protože si prošly ve svém životě cestou, která vede právě k onomu vyloučení, k chudobě a bezdomovectví.

Počet dotazovaných matek je omezen, protože s ohledem na malou kapacitu lůžek azylových domů dohromady s možnou až roční délkou ubytování, není v období dvou let možné získat více výzkumných vzorků. Na druhou stranu nízká kapacita postelí a až roční možnost ubytovaných zajišťuje dlouhodobou odbornou spolupráci a péči. Dohled a osobní individuální přístup, ke každé matce zvláště i jejím dětem, zabezpečuje dobrý předpoklad pro opětovný lepší start do nového života. Matky, které zde byly ubytované opakovaně, mohly být součástí výzkumu pouze jednou. K získání většího počtu dotazovaných by bylo potřeba podstatně více let, což v rámci několikaleté praxe není reálné.

7.4 Výzkumná metodika

Výzkumnou metodikou kvantitativního šetření, pro zjištění důvodů a míry sociálního vyloučení na konkrétních příkladech klientek obou azylových domů Agapé v letech 2010 - 2012, je použit dotazník (viz Příloha CH). Má písemnou podobu, je anonymní a obsahuje celkem 10 otázek. Otázky jsou uzavřené, ale i otevřené s možnostmi doplnění vlastní odpovědí pro přesnější a konkrétnější informace, které jsou pro přesnost výsledku šetření velmi důležitá. Před vlastním vyplňováním dotazníků byla nutná osobní asistence a po přečtení bylo nutné poskytnout řádné vysvětlení otázek, aby nedošlo ke špatnému porozumění a tím k pochybení výsledků celého šetření, současně byl poskytnut čas dle potřeby pro klidné a kompletní vyplnění.

Výsledky šetření jsou znázorněny v praktické části bakalářské práce formou grafů, jejichž výsledky jsou prezentovány v procentech. Grafické znázornění obsahuje vždy odpovědi všech 112 dotazovaných matek, aby bylo možné získat nejpřesnější výsledek na otázky, jejichž úkolem je potvrdit nebo vyvrátit výše uvedené čtyři hypotézy. První graf rozdělí dotazované matky do předem zadaných věkových kategorií a současně poukáže na pravdivost hypotézy č. 1, kdy je předmětem zjištění věk ubytovaných matek v období 2010 – 2012.

Na pravdivost hypotézy č. 2 poukáže druhé grafické znázornění, které rozdělí dotazované do kategorií podle nejvýše dosaženého vzdělání. Současně naváže graf třetí, který formou otevřených otázek znázorní obor, ve kterém dotazovaná pracuje nebo naposledy pracovala, což úzce souvisí se stupněm vzdělání. Pokud má žena nízké vzdělání, tak má i nízké pracovní zařazení s odpovídajícím malým příjmem.

Hypotéza č. 3 bude potvrzena nebo vyvrácena dalšími třemi grafickými znázorněními, která nejprve poukazují na nejčastější důvody přijetí do azylových domů. Současně navazující graf, který má jednoduché znázornění pro čtyři uzavřené otázky, ke zjištění počtu obětí domácího násilí v rámci přijatých v letech 2010 – 2012. Graf šesté otázky znázorní znalost matek, v oblasti možností pomoci v případě domácího násilí, čímž zdůvodní třetí hypotézu a svou cestu směřovanou právě do azylového zařízení.

Poslední čtvrtá hypotéza má pro své potvrzení další čtyři grafická znázornění, která poukazují na zdroj příjmu, ze kterého žijí, čímž procentuální výsledek poukáže na jejich aktuální finanční situaci. Poté navazuje grafické znázornění počtu dětí ve své péči, které podtrhne finanční situaci, protože poukáže na počet jedinců, kteří z daného příjmu čerpají, dále uplatnění na trhu práce, jako matka samoživitelka a poslední čtvrté grafické znázornění bude věnováno diskriminaci žen na trhu práce oproti mužům, s akcentem na výši příjmu.

7.5 Časová organizace výzkumu podle jeho fází

Fáze výzkumu:

- Sestavování a příprava dotazníků ve spolupráci se sociálními pracovníci azylového domu Agapé I. v Krupce.
- Výběr dotazovaných na základě podepsaných smluv o poskytnutí sociálních služeb z řad poprvé ubytovaných v rámci azylových domů Agapé I. a Agapé II.
- Osobní rozdání dotazníků klientkám.
- Spolupráce a osobní asistence při vysvětlování jednotlivých otázek, obsažených v dotazníku.
- Vlastní vyplňování dotazníků klientkami obou azylových domů.
- Osobní vybírání vyplněných dotazníků od klientek.
- Analýza výsledných dat zjištěných v rámci dotazníkového šetření kvantitativního výzkumu.

Časová organizace výzkumu:

- Vypracování a příprava dotazníků: listopad 2010
- Výběr výzkumného vzorku: v průběhu prosinec 2010 – listopad 2012
- Rozdávání a vlastní vyplňování dotazníků včetně osobní asistence: v průběhu prosinec 2010 – listopad 2012
- Odevzdání a vybírání vyplněných dotazníků: v průběhu prosinec 2010 – listopad 2012
- Analýza výsledných dat poskytnutých dotazníkovým šetřením: prosinec 2012

Důležitou podmínkou rozdávání dotazníků bylo ve večerních hodinách, kdy už byly děti uloženy ke spánku a matky měly klid a čas na přemýšlení nad vypracováním dotazníku. Dotazník musel být předložen ihned do několika dnů po ubytování, jež je na základě podepsané smlouvy o poskytnutí sociálních služeb. Z důvodu, že si matka mohla najít jiné ubytování v krátkém časovém rozmezí a nestihla by přispět svými potřebnými životními zkušenostmi. Protože se otázky týkají jejího momentálního stavu, nebylo nutné déle čekat s předložením, protože odpovědi znala hned.

Velmi důležitou podmínkou bylo všem vysvětlit, každou otázku zvlášť před vlastním vyplněním dotazníku, jež probíhalo samostatně a anonymně. Z důvodu zajištění kompletního vyplnění dotazníku. Vzhledem k jejich nízké vzdělanosti a inteligenci měly s porozuměním, i přes jednoduchost otázek, problém. Především

s těmi, které byly otevřené a nabízely možnost vlastní odpovědi. Ale právě tyto otázky musel dotazník bezpodmínečně obsahovat, protože jejich odpovědi podávaly bližší a konkrétnější odpověď. Bez škatulkování a předem předepsaných možností odpovědí poukázaly svou rozmanitostí na konkrétní problematiku v určité oblasti. Při vysvětlování jednotlivých otázek byla zjištěna např. velmi malá orientace v systému dávek i přes paradox, že právě tento druh dotazovaných žen, je na tomto příjmu doslova závislých. Bohužel bylo nutné probrat i systém školství, protože přehled ve vzdělávacích institucích byl mnohdy neočekávaně absolutně nulový. Naopak v případě tématu domácího násilí nebo nezaměstnanosti stačilo téma pouze zmínit a dotazované měly jasno bez dalších dotazů.

Poslední podmínkou bylo po vyplnění osobní sesbírání dotazníků, čímž byla zajištěna 100% návratnost rozdaných dotazníků a zároveň byl zajištěn nejpřesnější výsledek kvantitativního výzkumného šetření. Anonymita byla zajištěna tak, že dotazníky se vždy hromadně sesbíraly, po dobu dvou let byly shromažďovány a po dosažení maximálního možného počtu 112 proběhla analýza výsledných dat.

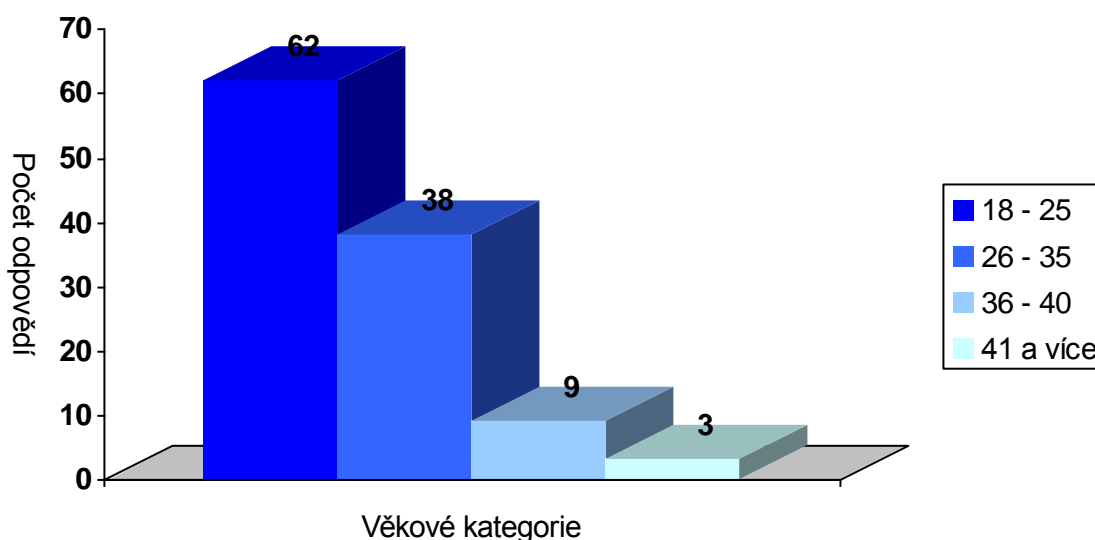
Dotazník současně slouží mimo jiné, jako součást každé dokumentace příchozích klientek, slouží jako podklad pro další možné ubytovací zařízení a pro případnou další spolupráci v rámci jiného zařízení sociálních služeb. Protože obsahuje důležité odpovědi na otázky týkajících se sociálního vyloučení z přirozeného společenství a odůvodňují cestu, která je vedla právě do azylového zařízení.

7.6 Výsledky výzkumu

Graf 1 znázorňuje odpovědi klientek na níže uvedenou otázku, která určuje pravdivost první hypotézy. Otázka je v tomto případě uzavřená a nabízí pouze 4 možnosti pro zařazení do své věkové kategorie. Pro potvrzení první hypotézy, je takto položená otázka, maximálně dostačující, protože podá okamžitý výsledek s potřebnou přesností.

Otázka č. 1: Kolik je Vám let?

Graf 1: Věk klientek AD Agapé

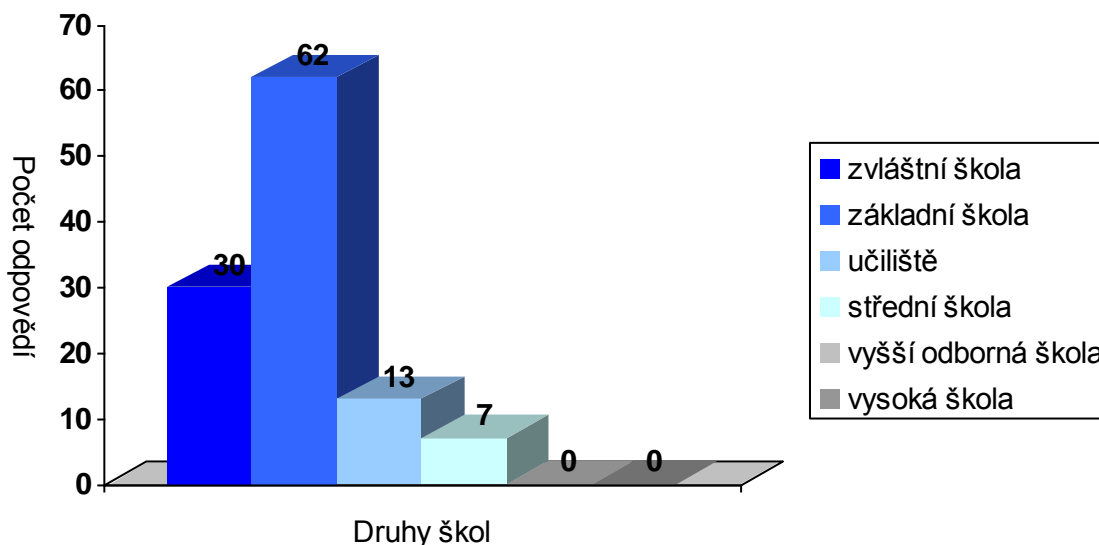

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Prvním grafickým znázorněním uzavřené otázky č. 1 je zjištěno, že 55% dotázaných je ve věku do 25 let, 34% dotázaných je mezi 26 – 35 rokem. Dále jen 8% uvádí věk do 40 let a 3% uvádějí pouhé tři odpovědi žen starších 41 let. Tento graf potvrzuje tvrzení první stanovené hypotézy, jejímž předpokladem je, že nečastěji ubytované matky v azylových domech Agapé, jsou právě mladé ženy, které ještě nemají ujasněný svůj vlastní život, proto je nutné jim pomoci.

Otázka č. 2: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání?

Graf 2: Vzdělání klientek AD Agapé

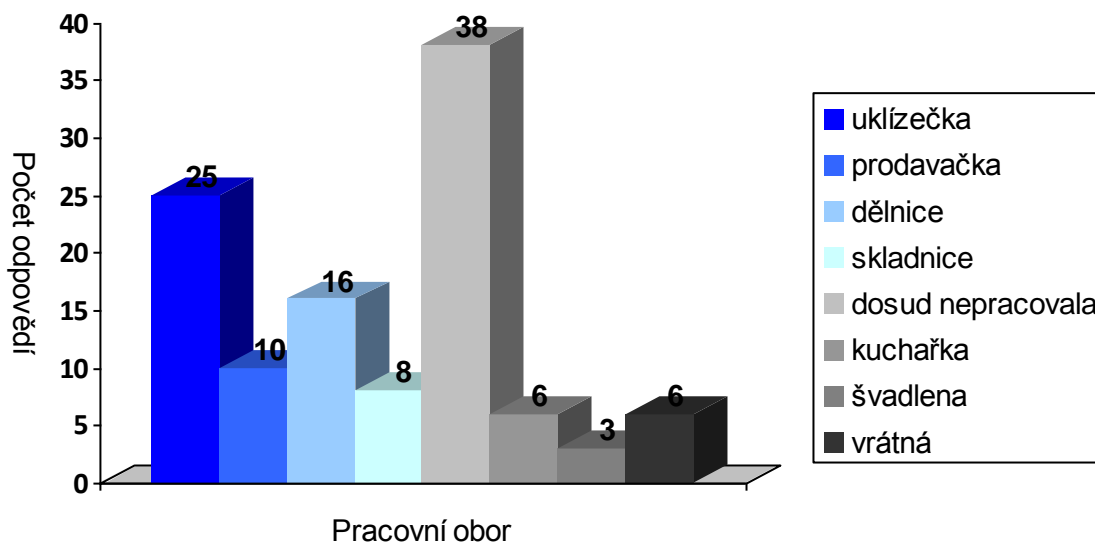

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Graf 2 znázorňuje odpovědi na výše uvedenou uzavřenou druhou otázku, která nabízí celkem šest možností odpovědí k zaškrtnutí. Procentuální výsledek je 55% žen se základním vzděláním, 27% žen je na úrovni zvláštní školy, 12% žen je absolventkami učiliště. Posledních 6% poukazuje na pouhých sedm žen, které mají středoškolské vzdělání. Zbývající dvě možnosti vyššího a vysokoškolského vzdělání nejsou vůbec zastoupeny. V tomto případě je druhá hypotéza potvrzena velmi vysokým procentuálním výsledkem. Což znamená, že mezi časté klientky azylových domů spadají spíše ženy s nízkým vzděláním, v tomto případě velmi nízkým. Úroveň vzdělání rozděluje členy dané společnosti do kategorií, které určují sociální status. Jedná se tedy o maminky, které svým velmi nízkým vzděláním prohlubují své sociální vyloučení.

Otázka č. 3: Jaký je nebo byl poslední obor Vašeho zaměstnání?

Graf 3: Zaměstnání klientek AD Agapé

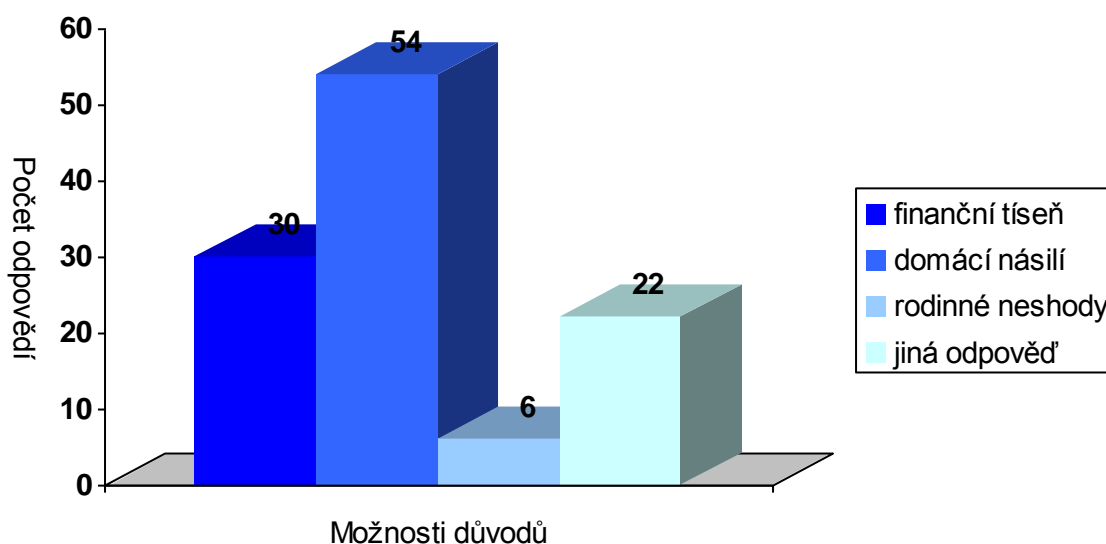

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Graf 3 podává procentuální výsledek v odpovědích na otevřenou třetí otázku, která současně potvrzuje druhou hypotézu. Zaměstnání klientek ubytovaných v azylových domech v letech 2010 – 2012, je odpovídající pouze tomu nejnižšímu vzdělání, protože celých 34% žen od vstupu na pracovní trh dodnes stále vůbec nepracuje, proto ani svůj obor uvést nemůže. To znamená, že v případě vzdělání, pouze v rámci základní nebo zvláštní školy, trh práce nenabízí nijak zajímavé uplatnění. Proto je přijatelnější pobírat nejrůznější dávky poskytované státem, které jsou mnohdy vyšší nežli plat nebo mzda odpovídající jejich kvalifikaci a dosaženému vzdělání. Své pracovní zařazení jako uklízečka má 22% žen, 15% jsou nejrůznější druhy dělnic, 9% zaujímá pozici prodavačky, 7% obsazují různé skladnice, 5% má obor kuchařky a 5% vrátné. Poslední 3% patří švadlenám. Všechny obory, které jsou uvedené v tomto grafu, poukazují na jedny z nejnižších oborů zaměstnání, který trh práce nabízí.

Otázka č. 4: Jaký byl Váš důvod pobytu v azylovém domě Agapé?

Graf 4: Důvod přijetí do AD Agapé

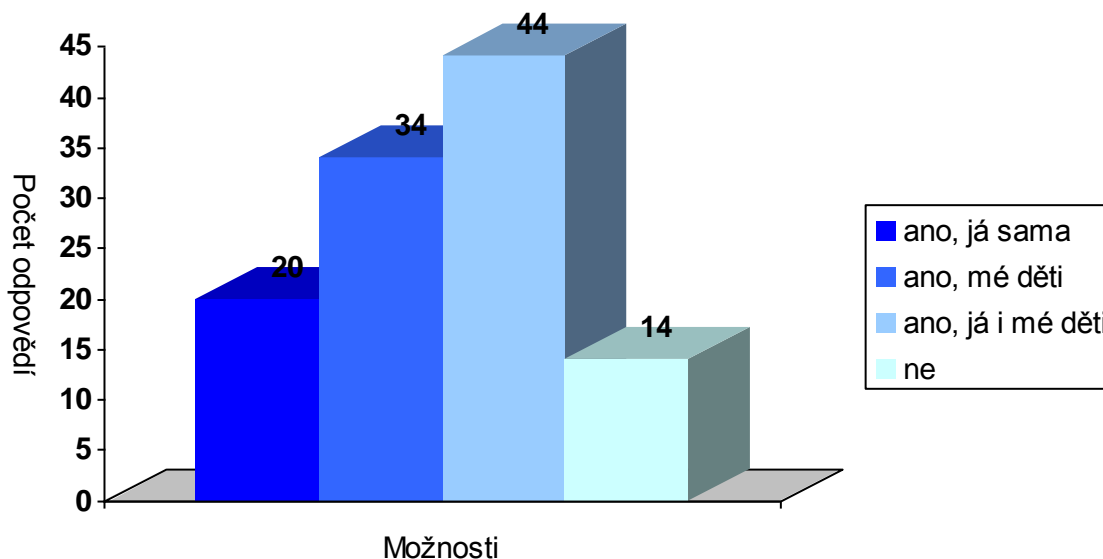

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Čtvrtý graf poukazuje svým vysokým procentem na předpoklad třetí hypotézy, za pomoci otázky s uzavřenými třemi odpověďmi a jednou otevřenou, že v případě 48% přijatých matek s dětmi, je důvodem přijetí právě ono domácí násilí a s nižším 27% výsledkem je důvodem finanční tíseň. 20% žen uvádí jinou odpověď, kterou je například ztráta obydlí z důvodu vyhoření, smrtí člena rodiny, ale také z důvodu sociálního vyloučení ze společnosti, s akcentem na sociální menšiny. Zbývajících 5% je mimo svůj domov dobrovolně či nedobrovolně z důvodu rodinných rozbrojů, kde ale násilí nebo finance nefigurovaly.

Otázka č. 5: Stala jste se někdy Vy nebo Vaše děti obětmi domácího násilí?

Graf 5: Domácí násilí

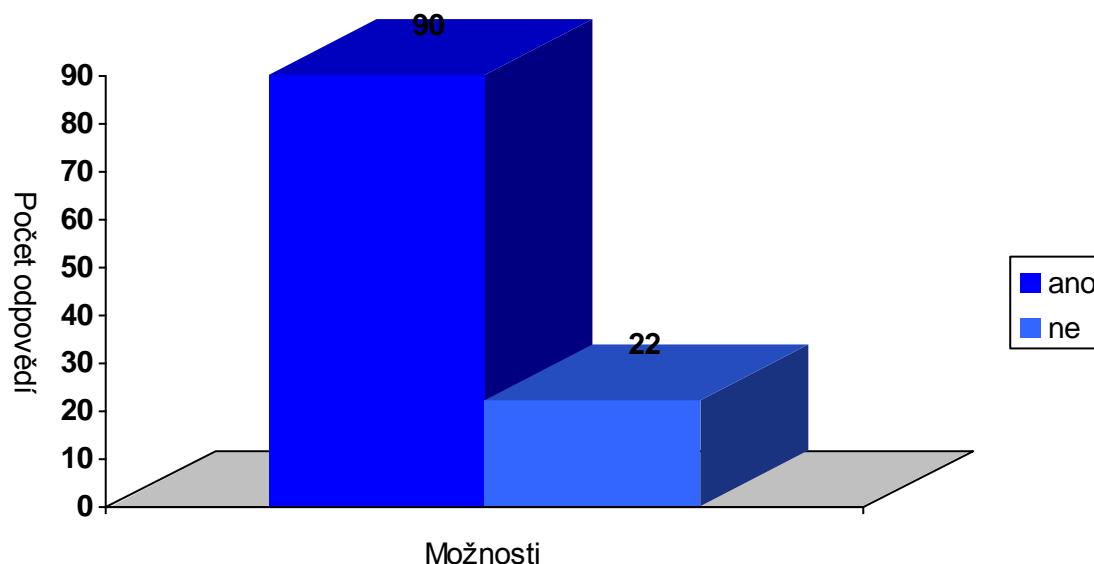

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Výše uvedený graf 5 poukazuje, za pomoci uzavřené otázky nabízející čtyři možnosti odpovědí, na vysoký počet obětí domácího násilí, jehož procentuální výsledek také stvrzuje předpoklad třetí hypotézy. Vzhledem ke čtvrtému grafu, který znázorňuje otázku týkající se důvodu příchodu do azylového domu, navazuje na předešlý, protože i v případě např. finanční tísně předcházelo často právě ono domácí násilí v různých podobách. 39% matek je společně se svými dětmi obětmi domácího násilí, dále 30% žen je jen svědkem násilí, páchaného na jejich dětech a 18% trpí násilí od svého druha. Zbývajících 13% odpovídá, že nejsou obětmi domácího násilí. Tyto ženy patří ke šťastnější menšině ubytovaných maminek.

Otázka č. 6: Znáte nějakou linku nebo organizaci, či zákon, který pomáhá obětem domácího násilí? V případě, že ano, vyplňte název.

Graf 6: Pomoc obětem domácího násilí

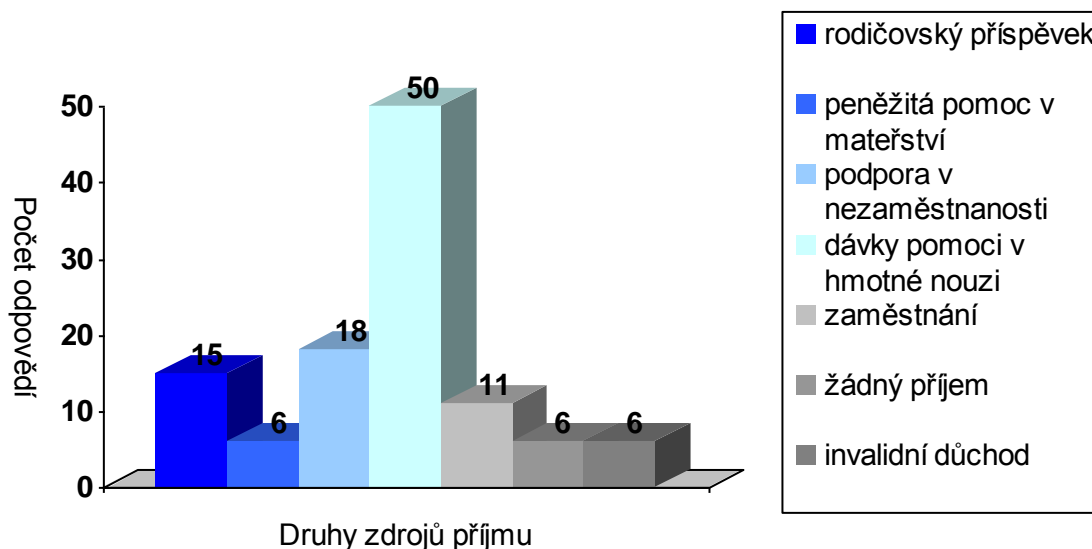

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Jednoduchá uzavřená šestá otázka poskytuje 80% výsledek žen, které vědí na koho se v rámci domácího násilí mohou obrátit a kde naleznou potřebnou pomoc. Výsledek potvrzuje znění třetí hypotézy, protože pokud žena zná organizace pomáhající v případě domácího násilí, stane se jejím důvodem přijetí domácí násilí. Organizace, které poskytují tento druh poradenství, spolupracují s ohroženou ženou, jejími dětmi a zároveň úzce spolupracují s azylovými domy (např. azylový dům s utajenou adresou). Snaží se o jejich ochranu, která tkví právě ve vyhledání jiného dočasného bydlení, aby je před násilníkem uchránily. 20% matek, nezná žádnou pomáhající organizaci. V těchto případech buď k domácímu násilí nikdy nedošlo, nebo naopak bylo velmi dlouhodobé, kdy k odhalení bylo nutné např. matčino psychické selhání nebo viditelné stopy násilného jednání, pozorovaného na dětech a svědectví sousedů.

Otázka č. 7: Jaký je Váš momentální zdroj příjmu, ze kterého společně se svými dětmi čerpáte a žijete?

Graf 7: Zdroj příjmu

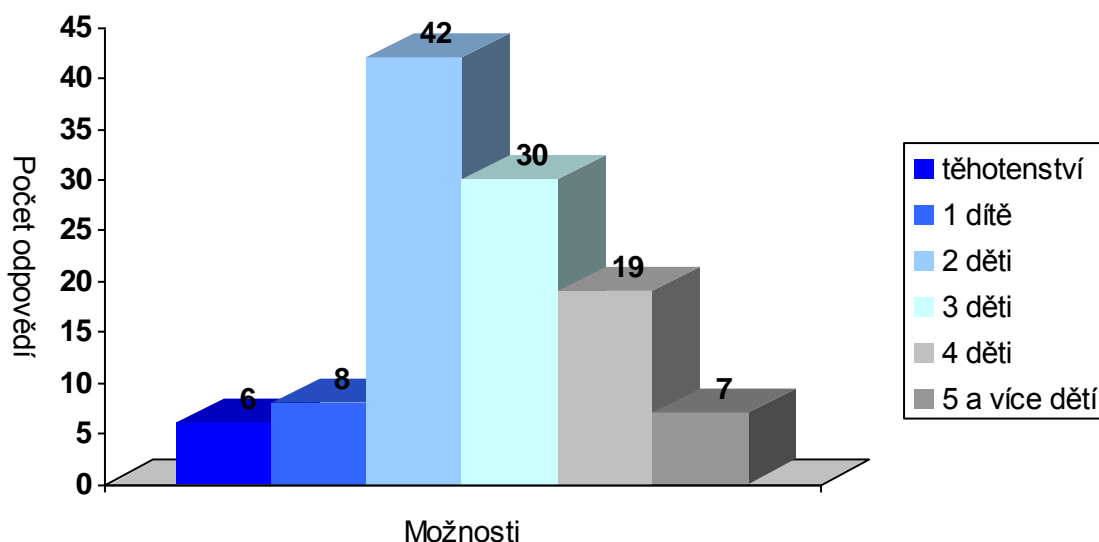
Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

V případě grafu 7 je potvrzena pravdivost čtvrté hypotézy, která poukazuje na neschopnost uplatnění se na trhu práce v případě svobodné matky. Protože formou otevřené otázky, která dává prostor jakékoli odpovědi je pouze jedenáct zaměstnaných z celkového počtu 112 žen. 46% dotázaných pobírá dávky pomoci v hmotné nouzi, 16% matek čerpá dávky podpory v nezaměstnanosti, 13% žen je ještě na rodičovské dovolené, čímž je zatím od trhu práce osvobozena, 10% dotázaných je momentálně zaměstnáno, naopak 5% nemá příjem vůbec žádný a šest matek svými 5% zaujímají pozici invalidů. Posledních 5% čerpá peněžitou pomoc v mateřství. Klientky azylového domu jsou živы především díky dávkám od státu a to znamená, že míra sociálního vyloučení je v rámci příjmu velmi vysoká, protože život z dávek poskytovaných státem, hraničí s chudobou.

S ohledem na procentuální výsledek předešlých otázek společně s tímto výsledkem, které poukazují na důvody sociálního vyloučení, je jeho míra natolik vysoká, že vyžaduje akutní pomoc, kdy žena už není schopna samostatného řešení své situace. Pokud pomoc nedorazí včas, stane se z ženy bezdomovec a děti budou ubytovány v okolních dětských domovech a ústavech.

Otázka č. 8: Kolik máte dětí ve své péči?

Graf 8: Počet dětí

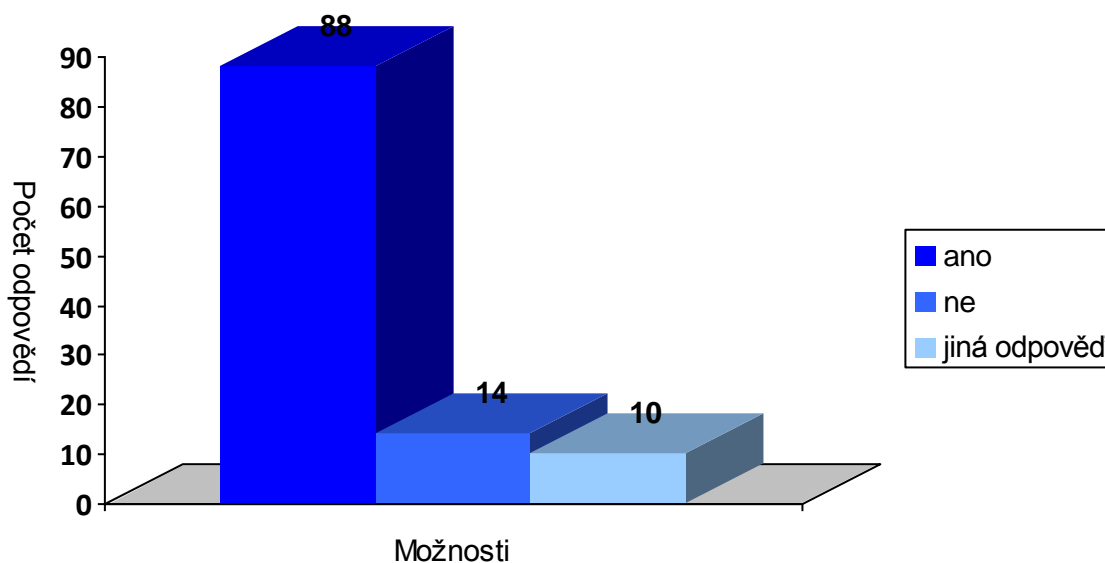

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

38% matek má ve své péči dvě děti a 27% má tři děti, 17% dotázaných pečuje o čtyři děti, 7% o jedno dítě, 6% dotázaných má pět a více dětí a 5% žen uvádí těhotenství. Graf poukazuje na míru chudoby pomocí otevřené otázky, ve které matky se svými dětmi žijí s ohledem na počet strážníků na jeden nízký příjem matky. Současně je potvrzena poslední hypotéza, protože v případě, že má matka nízké vzdělání a více dětí ve své péči, má velmi malou šanci uspět při hledání dobrého zaměstnání a zaměstnání vůbec.

Otázka č. 9: Myslíte si, že je složité nalézt takové zaměstnání a uplatnění na trhu práce, které by v plné výši zajistilo Váš život i život Vašich dětí, bez nutnosti žádat o pomoc stát?

Graf 9: Uplatnění na trhu práce

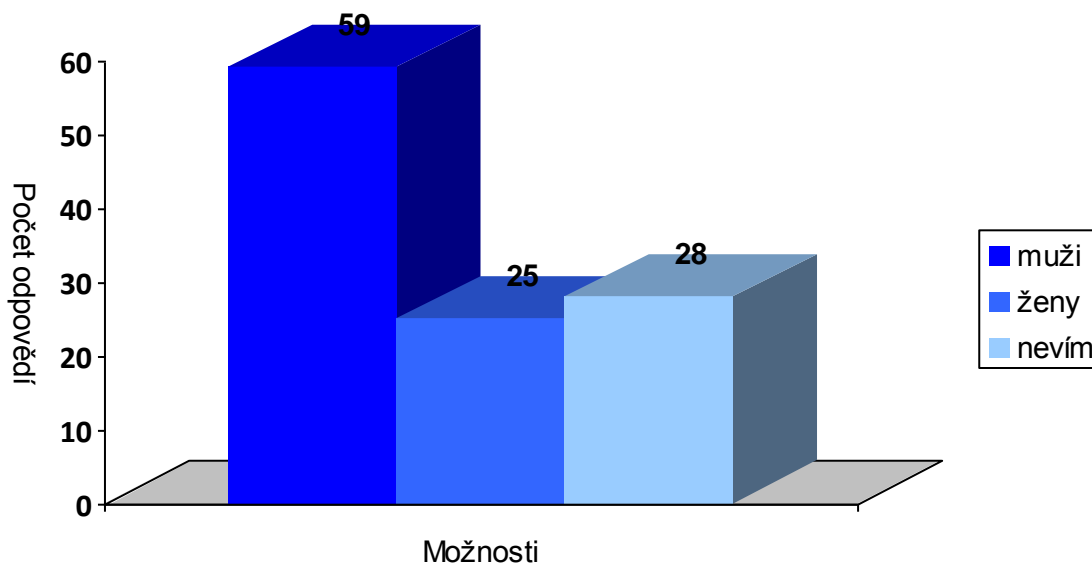

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Devátá otázka potvrzuje poslední čtvrtou hypotézu, a to drtivou výší procentuálního výsledku, protože 78% žen odpovídá, že je pro ně velmi těžké nalézt, ze své pozice matky samoživitelky, takové zaměstnání, které by zajistilo kvalitní život nejen jí, ale i jejím dětem, kdy by docházelo k plnému uspokojení základních životních potřeb, bez jakékoli újmy či dlouhodobého strádání. 13% dotázaných uvádí, že jsou schopny nalézt vyhovující zaměstnání. Poslední odpovědi tvoří otevřená možnost jiné odpovědi, která zaujímá 9% a patří sem především matky, které dosud stále nepracují nebo jen odpověď neznají, proto nemohou z vlastní zkušenosti přispět svou odpovědí.

Otázka č. 10: Kdo si myslíte, že je lépe finančně ohodnocen v zaměstnání muži nebo ženy?

Graf 10: Finanční ohodnocení

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

Graf 10 s názvem Finanční ohodnocení, na základě uzavřené otázky nabízející tři možnosti odpovědí, doplňuje pravdivost čtvrté hypotézy, kdy si 53% žen myslí, že je na trhu práce v rámci svého pohlaví diskriminováno, což znamená, že se s tímto typem diskriminace již někdy setkaly osobně nebo v jejich blízkém okolí. 25% dotázaných uvádí opačný názor a 22% nemůže odpovědět, z důvodu, že zatím stále nepracují nebo nemají možnost porovnat svůj příjem s opačným pohlavím.

7.7 Interpretace a diskuze výsledků

Cílem bakalářské práce s názvem *Azylový dům, šance, jak zůstat součástí přirozeného společenství*, si autorka určila zjistit důvody a míru sociálního vyloučení matek samoživitelek ze společnosti. Zjištění proběhlo za pomoci konkrétních případů ubytovaných klientek v azylových domech Agapé I. a Agapé II. v Krupce, které jsou určeny čistě matkám s dětmi v tísní, a to v letech 2010 – 2012. Klientky azylových domů posloužily jako výborný výzkumný vzorek, který mohl konkrétně ukázat potřebné informace týkající se sociálního vyloučení v rámci svobodných matek. Protože dotazované pečují o své děti sami a nejsou žádným způsobem zajišťovány svými partnery nebo otci svých dětí případně jiným způsobem.

Na základě výše uvedeného cíle si autorka stanovuje čtyři hypotézy, které jsou postupně potvrzovány a mnohdy i velmi vysokým kladným procentuálním výsledkem. První hypotéza staví na otázce, zda služby azylových domů Agapé I. a II. vyhledávají spíše mladé ženy nežli starší a zralé svobodné matky. První hypotéza, která předpokládá, že v případě mladých matek nedochází k naplnění všech funkcí rodiny, dochází k její dysfunkci a postupně k rozpadu, je potvrzena prvním grafem. Potvrzení znázorňuje nadpoloviční většinu 55%, která poukazuje na velmi mladé maminky ve věku do 25 let. 34% žen je ve věku 26 – 35 let, což znamená, že ženy, které jsou mladé, nemají dostatek životních zkušeností a nejsou vyzrálé. Lehko se dostanou do finančních potíží, často střídají partnery, někdy se uchylují i k prostituci, ale i k drogám, alkoholismu nebo jiným sociálně patologickým jevům. Mladá žena, často přistupuje k životu nezodpovědně a dochází k nechráněnému pohlavnímu styku. Antikoncepci v azylových domech Agapé I. a II. užívá zhruba 3% ubytovaných matek, protože je to pro ně velmi drahá záležitost. Ale pokud si antikoncepci přeci jen zakoupí, nejsou schopny ji užívat pravidelně. Tím pádem velmi často vzniká nechtěné těhotenství v nízkém věku. Jde o období, kdy ještě matka nemá vybudované žádné zázemí, žádný pevný partnerský nebo manželský svazek a má nízký příjem, protože pracovala velmi krátce nebo vůbec. Matka v nízkém věku např. 18 let nemá dostatek financí, aby se postarala sama o sebe a v případě otěhotnění s partnerem, který se k dítěti nehlásí z důvodu stejné nezralosti, nebo že není znám a vlastní rodinné zázemí nefunguje, se stane snadno klientkou azylového domu. V tomto případě jde o dysfunkční rodinu, kterou označila Trpišovská s Vacínovou (2007) jako mladou rodinu, která zatím odmítá příchod dítěte z důvodu nedostatečné připravenosti na roli rodičů.⁸⁸

⁸⁸TRPIŠOVSKÁ, D., VACÍNOVÁ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-30-3.

Azylový dům poskytuje mimo jiné také službu, která se snaží ženu vést k samostatnosti. Znamená to, že podepisuje při příchodu dohodu o spolupráci a o osobních cílech, kdy je za pomoci tzv. sociálního průvodce vedena k plnění předem společně stanovených cílů, které matku přibližují postupně k samostatnému řešení své situace. Naučí je hospodařit s penězi tak, aby byla schopna se svým příjmem vyjít, jinými slovy učí dívku rychleji vyžrát a vést ke stanovenému životnímu cíli. Sirovátka (2004) toto shrnul pod jednotný název sociální inkluze, protože azylový dům dává lidem právě onu druhou šanci.⁸⁹

Mezi první a důležitý důvod sociálního vyloučení, patří nefunkčnost rodiny, neboli dysfunkce rodiny, která kvůli nízkému věku rodičů, není schopna plnit tři ze čtyř funkcí, kterými jsou podle Langmeiera a Krejčířové (2006) – ekonomická, emocionální, socializační funkce a následkem se rodina rozpadá.⁹⁰ Míra sociálního vyloučení je v případě klientek azylových domů velmi vysoká, protože nemají vlastní zázemí, žádnou životní jistotu, nejsou schopny se sami o sebe postarat, jsou odkázány na stát, či služby sociálních zařízení a uplatnění na trhu práce mají nulové. V případě některých mladých klientek lze říci, že jde doslova ještě o děti, o které se jejich vlastní rodina není schopna postarat. Proto jsou zde zařízení sociálních služeb, jenž mladé maminky učí pečovat o své děti, o sebe samou, učí je vařit a hospodařit. Dále je vedou ke schopnosti se samostatně pohybovat a orientovat v rámci nejrůznějších institucí, které ke své existenci potřebují, jinými slovy je učí žít. Podle Štěchové, Luptákové a Kopodlové (2008) jde o tzv. vnitřní příčinu sociálního vyloučení, kdy se mladá matka sama vyloučila ze svého přirozeného společenství.⁹¹

Zbývající dva procentuální výsledky prvního grafu jsou 8% pro matky ve věku 36 - 40 let a 3% starší 41 let. Výsledky poukazují na to, že starší ženy jsou klientkami azylových domů ojedinele a často jsou zde pouze na krátkou dobu. Dotazované přišly o bydlení například bez vlastního přičinění a potřebují jen načerpat nové síly, potřebují chvilkovou střechu nad hlavou a poté dále samostatně pokračovat ve svém životě.

Druhá hypotéza si pokládá otázku, zda jsou klientkami azylových domů ženy, které mají nízké vzdělání. Hypotéza je potvrzena opět velmi vysokým procentem pomocí druhého grafu a současně grafem třetím. Protože předpokladem druhé

⁸⁹ SIROVÁTKA, T. *Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2004. ISBN 80-2103455-6.

⁹⁰ LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

⁹¹ ŠTĚCHOVÁ, M., LUPTÁKOVÁ, M., KOPODLOVÁ, B. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie: Závěrečná zpráva*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-069-4. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/344.pdf>

hypotézy je, že klientkami azylových domů nemohou být vzdělané ženy, protože pouze vzdělaný člověk má lepší uplatnění na trhu práce, vyšší příjem a schopnost samostatně žít ve svém přirozeném společenství. Druhý graf znázornil výsledek, kdy 55% dotázaných má základní vzdělání a 27% získalo zvláštní vzdělání. Po součtu obou výsledků došlo k potvrzení druhé hypotézy 82%, kdy jsou mezi dotazovanými převážně matky, které jsou svou výší inteligence zhruba někde mezi 15-18 lety. 12% matek zvládlo pouze vystudovat konkrétní obor a jen sedm dotazovaných tvoří 6% z celkového počtu 112 dotazovaných, s vystudovanou střední školou. Vyšší a vysoké školy nemají žádné zastoupení. Vzdělání zajišťuje dobré pracovní zařazení, které jde ruku v ruce s vyšším příjmem, od kterého se odráží kvalita a úroveň života v dané společnosti. Jinými slovy zajišťuje podle Mareše (1999) určitou míru bohatství, ale je také jednou z cest ke snadnějšímu přístupu k moci.⁹² Sekot (2006) doplňuje, že vzdělání zajišťuje lidem určitý sociální status, který na základě sociální nerovnosti rozděluje společnost do určitých kategorií.⁹³ V tomto případě druhý graf znázorňuje 82% doslova nevzdělaných žen, které si tímto zajistily velmi nízký sociální status ve společnosti. Nízký status těmto mladým matkám brání v lepším uplatnění na trhu práce a tím si zajistit dostačující příjem. Protože specifika trhu práce zahrnují odpovídající vzdělání, které tyto ženy nemají. Navíc jsou i jejich děti odkázané k nízkému vzdělání, protože je zde absence jakéhokoli vzoru, který by je vedl k učení a vzdělávání se.

Jako důkazné znázornění a stvrzení druhé hypotézy slouží třetí graf, který zjišťuje, že 34% dotázaných žen dosud ještě nikdy nepracovalo, dále 22% žen pracuje jako uklízečka, 15% dělnic, 9% prodavaček, 7% skladnice, 5% kuchařka, 5% vrátná a pouhá 3% tvoří obor švadleny. Výše uvedené výsledky jsou obrazem úrovně nevzdělanosti dotazovaných žen v rámci azylových domů, protože se základním vzděláním, případně se základním vzděláním v rámci zvláštní školy, není reálně nalézt lepší pracovní pozici s vysokým příjmem.

Azylové domy Agapé I. i Agapé II. se v rámci sociální inkluze, za pomoci spolupráce s Úřadem práce, snaží zapojit ubytované matky do nejrůznějších vzdělávacích a rekvalifikačních kurzů, snaží se je zapojit do dalšího vzdělávání a tím jim zvýšit šanci uplatnění se na trhu práce. Tuto činnost vykonávají velmi svědomitě a vždy pod dohledem, protože některé ženy odmítají jakékoli další vzdělávání nebo dokonce práci, protože jsou už moc dlouho vyřazeny z pracovního procesu a jejich zpětné zařazení nebývá jednoduché. Podle Palána (2003) dochází po dobrém

⁹² MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-61-3.

⁹³ SEKOT, A. *Sociologie v kostce*. 3. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN: 80-7315-126-X.

opětovném začlenění matky do společnosti neboli resocializaci, navíc ke snížení kriminality, prostituce a ke zlepšení zdravotního stavu matky i jejich dětí.⁹⁴

Druhým důvodem sociálního vyloučení dotazovaných matek ze společnosti je velmi nízké vzdělání. Absence vzdělání uzavírá přístup k mnoha potřebným zdrojům k uspokojování základních životních potřeb, kterým je hlavně práce. Nedostatečné uspokojení životních potřeb vede k vyloučení ze společnosti. Palán (2003) hovoří o osobní exkluzi, kdy je nedostatečné vzdělání, pro dotazovanou matku určitý společenský nedostatek, na základě kterého dochází k chudobě, jejímž následkem je bezdomovectví = absolutní sociální vyloučení.⁹⁵

Potvrzení třetí hypotézy vychází z grafů 4, 5 a 6, kdy otázka zní, zda bylo důvodem příchodu do azylových domů domácí násilí. Třetí hypotéza předpokládá, že nejčastějším důvodem ubytování je domácí násilí, které se řadí mezi sociálně patologické jevy a následně způsobuje dysfunkci rodiny, včetně jejího rozpadu. Předpoklad je potvrzen 48% odpovědí dotázaných, které nejčastěji uvádějí důvod přijetí do azylových domů právě domácí násilí. Jde o jeden z nejhorších sociálně patologických jevů, protože se odehrává v rámci blízkých a milovaných osob a navíc za zavřenými dveřmi, kam veřejnost nemá přístup pro případnou pomoc. Základem je agrese, která je v rámci rodiny způsobená podle Ševčíka a Špatenkové (2011) stresem, z důvodu splnění ekonomické funkce rodiny (dlouhodobá nezaměstnanost) nebo frustrace, v případě nefungujícího vztahu (nevěra, stereotyp, apod.).⁹⁶ Ale také proto, že násilný partner mohl být v dětství taktéž obětí násilného otce nebo vlivem jiných sociálně patologických jevů. Tyto jevy uvádí Vágnerová (1999), jako jsou např. různé druhy závislostí (drogy, alkohol), psychické poruchy, aj.⁹⁷ V případě dotazovaných svobodných matek se jedná o druh sociálně patologického jevu, který vznikl z jiného a způsobil další, kterým byl rozchod či rozvod, jehož důsledkem přišla žena společně se svými dětmi o svůj domov a zázemí, ať dobrovolně či nedobrovolně.

Zbývajících 27% dotázaných uvádí důvodem pobytu finanční tíseň, 20% uvádí úplně jiné důvody ztráty obydlí, které jsou spojeny spíše s katastrofami nebo měly rasový původ. Posledních 5% nemá svůj domov, protože docházelo k rodinným rozbrojům (hádky dětí – dcer s rodiči, apod.).

⁹⁴ PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2003. ISBN 80-86723-03-8.

⁹⁵ TAMTÉŽ.

⁹⁶ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

⁹⁷ VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178214-9.

Graf 5 utvrzuje třetí hypotézu v pravdivosti, protože navazuje na graf předchozí a je konkrétnější v nabídce odpovědí v rámci páté otázky. V odborné literatuře zabývající se domácím násilím je nejčastější obětí domácího násilí nejprve dítě a ihned za ním je žena. V tomto případě se jedná o nevhodnější výběr výzkumného vzorku, protože poukazuje vysokým procentem na vysoký počet obětí domácího násilí v případě předchozího čtvrtého grafu, v rámci azylových domů Agapé I. a II. za poslední dva roky. 39% matek uvádí, že bylo společně se svými dětmi týrané svým druhem, 30% matek bylo svědkem týrání svých dětí, 18% žen bylo obětí násilného chování partnera, vyjma dětí. Posledních 13% šťastnějších výjimek se nikdy nestalo obětí domácího násilí.

Násilí páchané na dětech vede podle Ševčíka a Špatenkové (2011) ke špatnému vývoji dítěte s možným následkem psychické poruchy nebo k uchýlení se k drogám, páchání trestných činů, apod.⁹⁸ Čímž dochází k tomu, že dítě sociálně vyloučené matky, která využívá služeb azylového zařízení, může svým přičiněním jejich sociální nerovnost více prohloubit a dobu sociálního vyloučení ze společnosti prodloužit. Žena, která trpí násilné jednání svého partnera je opět podle Ševčíka a Špatenkové (2011) absolutně podřízena svému agresorovi ať už v citové, tak i v ekonomické oblasti.⁹⁹ Domácí násilí patří mezi časté důvody rozvodů, které jsou bohužel následkem bezdomovectví. Žena, která je absolutně finančně závislá na svém agresivním muži a jednoho dne se rozhodne skoncovat s utrpením a utéci, bohužel opouští svůj domov a nemá absolutně žádné peníze, nemá kam jít.

V návaznosti na oběti domácího násilí, pokračuje šesté grafické znázornění, které svými 80% výsledkem ukazuje na dobrou znalost žen v oblasti pomoci obětem domácího násilí. 20% dotázaných žen žádné pomáhající organizace nezná, protože je nikdy znát nepotřebovaly. Vysoké procento znalých žen, kde hledat pomoc v této oblasti vysvětluje, že dotázané měly potřebu organizace s tímto zaměřením vyhledávat, protože se ve vysokém počtu s domácím násilím na vlastní kůži setkaly. Navíc znalost těchto organizací přivedla matku, hledající úkryt před násilným partnerem, právě do azylového domu pro matky s dětmi v tísní, protože právě tato sociální zařízení poskytují sociální služby zaměřené na tento typ klientek a nabízejí různé terapie ve spolupráci s odborníky.

Třetím důvodem sociálního vyloučení matek, starajících se samostatně o své děti, patří domácí násilí, které na sebe nabaluje velikou spoustu sociálně patologických

⁹⁸ ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

⁹⁹ TAMTÉŽ.

jevů. Jsou jimi například rozvod, alkoholismus, drogová závislost, páchaní trestných činů, velké finanční a psychické potíže, čímž jsou předpokladem pro přímou cestu nejen k bezdomovectví, ale i k dlouhodobému sociálnímu vyloučení. Vyloučení je ve výjimečných případech dokonce nezvratné a může skončit smrtí – násilnou nebo sebevraždou.

Poslední hypotéza je potvrzena posledními čtyřmi grafy 7, 8, 9 a 10. Otázka, ze které vycházela, zjišťuje, zda je pro svobodnou matku těžké nalézt si vyhovující zaměstnání s dostatečným příjmem pro ni i její děti. Předpokladem čtvrté hypotézy je odůvodnění špatného uplatnění svobodné matky na trhu práce, protože dochází k diskriminaci ženského pohlaví v oblasti výše příjmu a k neatraktivnosti zaměstnankyně v podobě matky samoživitelky. Tvzení poslední hypotézy zcela odůvodňuje graf 7, kdy 46% a 16% žen využívá podpory státu. Důvodem je ten, že si nejsou schopny nalézt takové zaměstnání, které by jim zajistilo vyšší příjem nežli stát nebo si nejsou schopné nalézt zaměstnání vůbec, protože s ohledem na jejich velmi nízkou vzdělanost, kterou potvrzuje druhá hypotéza, to není vůbec jednoduché. Následuje – 13% žen pečuje o své malé děti do 3 let, pouhých 10% pracuje, 5% nepracuje vůbec a posledních 5% je osvobozeno od potřeby hledání zaměstnání, protože pobírají invalidní důchod. 5% žen je zatím v očekávání, kdy už pracovat nemůže. Zde dochází ke sloučení nízkého vzdělání a samostatné péče o své děti. Protože pokud žena se základním vzděláním, nízkým věkem a např. se dvěma dětmi, o které se sama stará, přijde na pohovor a tyto informace sdělí, stává se nežádoucí a odmítaná. Díky dlouhodobé nezaměstnanosti dochází podle Marka, Strnada a Hotovcové (2012) k absolutní ztrátě pracovních návyků, člověk je líný, nepečuje o sebe a ani o své děti, současně dochází ke špatnému trávení volného času. V případě, že se dlouhodobě nezaměstnaná matka nedostane včas do rukou sociálního zařízení, tak to může mít pro ni i děti špatný dopad.¹⁰⁰

Pro podrobnější náhled na finanční situaci dotazovaných matek ubytovaných v azylových domech slouží osmé grafické znázornění, které udává počet jedinců na jeden příjem. 38% matek se stará o dvě děti, 27% má tři děti, 17% žen pečuje o čtyři, 7% pečuje o jedno dítě a 6% matek má dokonce pět a více dětí. Zbývajících 5% tvoří těhotné. Toto grafické znázornění potvrzuje poslední hypotézu, protože při počtu dvou a více dětí a ve spojitosti s nízkým vzděláním je velmi těžké nalézt tolerantního zaměstnavatele.

¹⁰⁰ MAREK, J., STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L. *Bezdomovectví*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0090-1.

Předposlední grafické znázornění nastiňuje náhled na finanční situaci očima samotné dotazované matky pro zjištění, do jaké míry si jsou ženy vědomy svého společenského handicapu. Drtivá většina 78% si své tíživé životní situace je plně vědoma, což je dobrým podkladem pro spolupráci v rámci azylového domu, protože pokud žena ví, jak na tom ve skutečnosti je, lépe si stanovuje cíle a dokáže si nalézt správné odůvodnění své momentální situace a je na dobré cestě k osamostatnění. Současně bylo tímto potvrzeno tvrzení čtvrté hypotézy. Zbývajících 13% matek uvádí, že si dokáže nalézt práci s vyhovujícím příjmem a 9% dosud práci vůbec nehledá.

Poslední grafické znázornění ukazuje ještě jednu možnost špatného uplatnění ženy na trhu práce, a to pouze na základě svého pohlaví. 53% dotázaných matek si uvědomuje svou diskriminaci kvůli ženskému pohlaví, kdy se osobně setkává s tím, že muž pobírá vyšší příjem, i když vykonává totožnou práci, jako žena. Štěchová, Luptáková a Kopodlová (2008) tento jev nazývá sociální vyloučení, na základě vnějších příčin, které žena ze své pozice nemůže žádným způsobem ovlivnit. Může pouze spoléhat na zákony vydávané státem, které zajišťují procentuální výši zaměstnaných žen v rámci jedné instituce, ale zákon, který by upravoval vyváženost finančního ohodnocení mezi pohlavími, bohužel neexistuje.¹⁰¹ 25% žen uvádí opačný názor a 22% se s diskriminací v rámci pohlaví ještě nesetkalo.

Čtvrtým důvodem sociálního vyloučení je tedy neatraktivnost zaměstnávání svobodných maminek a částečně diskriminace ženského pohlaví vůbec. Poslední čtyři grafická znázornění poukazují současně na míru sociálního vyloučení, kdy jsou dotázané ženy odkázané na dávky poskytované státem a nemohou si ze své pozice nijak výrazně zlepšit svou sociální situaci.

Shmutím všech čtyř výše uvedených a odůvodněných příčin vycházejících z předchozích hypotéz sociálního vyloučení dotázaných svobodných matek je zjištěna míra velmi vysoká. Bez pomoci nejrůznějších poskytovaných sociálních služeb a zařízení nebo sociálního zabezpečení, by nadobro tyto matky odsunulo nenávratně na samotný kraj společnosti a poté už by nebylo možné jej z tak hluboké a absolutní chudoby zapojit zpět do společnosti. Tímto byl splněn cíl bakalářské práce v celé šíři, který si autorka stanovila.

¹⁰¹ ŠTĚCHOVÁ, M., LUPTÁKOVÁ, M., KOPODLOVÁ, B. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie: Závěrečná zpráva*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-069-4. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/344.pdf>

ZÁVĚR

Bakalářská práce se zabývala tématem azylových domů a konkrétně azylovými domy Agapé I. a Agapé II. v Krupce pro matky s dětmi v tísní. Agapé jsou zařízení sociálních služeb, zabývající se problematikou sociálně vyloučených svobodných žen s dětmi, které jsou bez domova, bez podpory svých blízkých a s negativním přístupem k životu.

Práce ukázala možnosti sociální pomoci, které společnost poskytuje lidem v nouzi s akcentem na služby a poslání dnešních azylových domů, včetně vzhledu do jejich historie. Navazuje popisem funkcí azylových domů, v souvislosti s problematikou dysfunkčních rodin a sociálně patologických jevů společnosti, včetně příčin a následků. Na konkrétních příkladech byly popsány služby azylového domu Agapé I. a současně poukázány důvody a míra sociálního vyloučení matek samoživitelek ze společnosti. Na základě poznatků ze studia odborné literatury i praxe autorky je poukázáno na celospolečenské problémy, které při neřešení a přehlížení mají dalekosáhlé následky nejen pro postižené, ale pro celé lidské společenství, čímž naplnila cíl bakalářské práce.

Teoretickou část bakalářské práce vypracovala autorka za pomoci odborných knih tak, aby bylo zřejmé, proč dochází k sociálnímu vyloučení ze společnosti. Nastínila hlavní důvody a proti tomu postavila dnešní řešení tohoto celospolečenského problému za pomoci azylových domů. Řešení bylo uvedeno včetně základní terminologie a pohledu do jejich historie, protože aby bylo možné správně pochopit funkci a smysl existence těchto zařízení je nutné znát i jejich vznik a vývoj od samotného počátku. Funkce a poslání těchto zařízení jsou podobně popisovány a je tak vysvětlena jejich potřebnost v současné společnosti. Dnes již existuje velká spousta dalších jiných sociálních zařízení s nejrůznějšími službami. Poskytují např. pomoc bezdomovcům, postiženým, sociálně znevýhodněným, apod. Proto bylo nutné na některé z nich poukázat z důvodu jejich stejné důležitosti společně s azylovým domem pro celou společnost. Potřebným přínosem v oblasti sociálně vyloučených či sociálně znevýhodněných osob je sociální andragogika, která v práci vysvětlovala a definovala jednotlivé jevy a fakta, které blokují správnou socializaci jedinců ve společnosti, čímž je odsuzují k životu na okraji.

Pokračování teoretické části navazovalo na konkrétní azylový dům Agapé I., který poskytl autorce možnost několikaleté spolupráce s jejich pracovníci a klientkami. Důležitost této kapitoly je v možnosti reálné představy chodu azylových

domů, kdy ji podtrhla přiloženými formuláři, které jsou obrazem konkrétních služeb poskytovaných azylovým domem Agapé I. Současně nastínila fungování vnitřního řádu od samotného počátku nástupu, ubytování a až po ukončení pobytu včetně všech peripetií, kterými si každá z klientek procházela. Bez konkrétního příkladu je těžké pochopit správnou podstatu azylových domů, a proto tato část přibližovala způsob života těch, které se rozhodly bojovat a nevzdávají se. Azylové domy fungují jako tzv. záchytný bod, který pomáhá jedincům z jejich špatné situace a snaží se je vrátit zpět, odkud byli nuceni odejít. Jinými slovy azylový dům dává šanci všem vyloučeným jedincům, jak zůstat součástí přirozeného společenství.

Z důvodu tématu zabývající se azylovými zařízeními, které slouží jako pomoc matkám s dětmi, byla v návaznosti definována rodina, včetně jejích funkcí a dysfunkcí. Protože, ke ztrátě střechy nad hlavou dochází především mimo jiné v rámci rodiny. Tímto došlo k vysvětlení hlavních příčin sociálního vyloučení, jehož počátek bývá často následkem nefunkčnosti rodiny, její rozpad a navazuje osamocení, které často vede k bezdomovectví. Mezi nejčastější důvody rozpadu rodin a vztahů bylo uvedeno především domácí násilí, kdy jsou ohroženi všichni členové rodiny, což způsobuje největší zásah do fungování a existence.

Mezi další možnosti, jak se stát sociálně vyloučeným, uvedla autorka sociální nerovnost, která již od počátku existence naší společnosti, rozděluje obyvatele do vrstev, podle nejrůznějších kritérií (majetek, peníze, moc, vzdělání, apod.). Bohužel, pokud se člověk narodí v té nejnižší, má velmi malé šance dostat se výše, protože společnost mu tuto šanci neposkytne, naopak má tendenci jej ještě více eliminovat a odsunout. V lepším případě vyhledávají vyloučení nejrůznější možnosti sociální pomoci, včetně sociálních zařízení a bojují o svou existenci. Zde opět navazuje další možnost řešení pomocí andragogiky její formou celoživotního vzdělávání. Vzdělání dává člověku šanci pro lepší uplatnění na trhu práce, odpovídající vyšší výdělek a určitou pojistku před bezdomovectvím. Bohužel vyloučení ze společnosti má i druhou stinnou stránku, kdy dochází k sociálně patologickým jevům, jako je nezaměstnanost, kdy člověk nedostal šanci se uplatnit na trhu práce. Nezaměstnanost navazuje na rozvodovost, rozpad vztahů, páčání násilných trestných činů, včetně domácího násilí, uchýlení se k drogám, alkoholu, jako útěk před realitou, kriminalita, apod.

Praktická část bakalářské práce byla zaměřena na kvantitativní průzkumné šetření, které bylo uskutečněno v letech 2010 – 2012 v rámci praxe absolvované v azylovém domě Agapé I. a pro potřebu výzkumu v azylovém domě Agapé II. v Krupce pro matky s dětmi v tísní. Výzkum vznikl za spolupráce všech sociálních

pracovnic obou azylových domů a 112 dotázaných ubytovaných žen, které posloužily jako vynikající výzkumný vzorek pro poskytnutí důležitých informací ke zjištění důvodů a míry jejich sociálního vyloučení ze společnosti.

Úvod výzkumné části přesně definoval téma sociálního vyloučení, včetně chudoby a sociální andragogiky. V návaznosti byly stanoveny čtyři hypotézy s úkolem zjištění nejčastějších důvodů a míry sociálního vyloučení žen, které pečují samostatně o své děti, za pomoci dotazníkového šetření.

Šetřením bylo zjištěno, za předpokladu první hypotézy, že nejčastějšími klientkami azylových domů jsou mladé ženy, které tímto způsobem pouze doplácí na svou nezralost. Dotazované byly matky, které mají špatné nebo žádné rodinné zázemí, kde by mohly potřebné zkušenosti načerpat nebo nalézt potřebný domov. V tomto případě je tento nedostatek nahrazen azylovým domem, včetně jeho nabízených služeb, vedoucí ženy pod dohledem správnou cestou k samostatnosti. Mimo jiné fungují jako prevence proti některým sociálně patologickým jevům jako jsou drogy, prostituce nebo kriminalita, jejichž příčinou dochází k odebrání dětí a umístění do ústavní péče.

Dalším aspektem snižujícím uplatnění matek na trhu práce je ono zmiňované vzdělání, které dává člověku určitý nehmotný statek, který s sebou přináší lepší výděly a lepší uplatnění na trhu práce. Mimo jiné také zlepšuje sociální kapitál a sociální status, který člověka posouvá o „několik pater výše“, čímž usnadňuje uplatnění se ve společnosti. Dobré vzdělání zajišťuje společenství, které má určitou úroveň a pochopitelně usnadňuje přístup k majetku a případně k moci. Tento požadavek, pro správné fungování ve společnosti, bohužel matkám azylových domů schází, tudíž nejsou schopny řešit a reagovat na požadavky společnosti, ve které žijí, a proto se ocitají na jejím okraji. Azylové domy se snaží o opětovné zařazení matek do pracovního procesu a o správnou resocializaci. Konají tak pořádáním nejrůznějších všeobecně vzdělávacích kurzů nebo spoluprací s Úřadem práce, který nabízí nespočet dalšího vzdělávání, kurzů a rekvalifikací, kdy mimo jiné tento nápad měl již Jan Amos Komenský, když hovořil o důležitosti celoživotního vzdělávání. Sociální zařízení, ve spolupráci Evropské Unie a Evropského sociálního fondu, podporují rovnost šancí ve vzdělávání pro všechny bez jakékoli diskriminace.

Autorka se blíže věnovala tématu domácího násilí, jehož velká míra existence ve společnosti byla potvrzena velmi vysokým procentuálním výsledkem dotazníkového šetření části praktické. Současně byl tento druh sociálně patologického jevu zařazen mezi nejčastější důvody přijetí matek do azylových domů Agapé I. a II., protože se

snaží utéci před násilným partnerem. Vzhledem k tomu, že mají s sebou děti, tak potřebují takové zařízení, které poskytne krátkodobý úkryt všem, včetně pomoci odborníků, která je v této situaci nezbytná.

Poslední část výzkumného šetření poukázala na diskriminační důvod vyloučení ze společnosti, který byl předpokladem poslední hypotézy a to vůči ženám s dětmi, které jsou při hledání zaměstnání těmi méně vyhledávanými zaměstnanci. Důvodem je ten, že s sebou nesou určitou hrozbu časté absence v případě nemoci dítěte, žádné přesčasy nebo služební cesty. Ale už jen fakt, že se jedná o ženu, s sebou nese určitý podtext méněcennosti oproti mužům. Proto dochází k tomu, že pobírají za stejnou práci méně peněz než muži nebo zaujímají ty nižší pracovní pozice s malým výdělkem, který musejí doplňovat státním příspěvkem. S ohledem na zdroj příjmů dotazovaných je více než jasné, proč se ocitají právě v azylovém domě. Zde nalézají potřebné informace a služby, které jim pomohou zapojit se znovu do společnosti a samostatně fungovat. Současně jsou tímto chráněné před prostitucí, protože tento způsob řešení finanční tísně a nezaměstnanosti je v rámci azylového domu tím nejčastějším.

Vzhledem k tomu, že převažující počet dotázaných klientek byly právě mladé ženy s dětmi s nízkým vzděláním a oběťmi domácího násilí, bez dostačujícího nebo žádného příjmu a pouze na dávkách státu, je zde alarmující potřeba tento problém řešit. Společnost ztrácí tímto způsobem mladé lidi a snižuje současně i svou vlastní prosperitu, konkurenceschopnost, která se odráží v ekonomickém růstu daného státu. Autorka by navrhovala zvýšení počtu sociálních zařízení s větším uplatněním odborníků v sociální oblasti a větší investice státu do těchto zařízení. Zavedení přednášek na školách za pomoci konkrétních názorných příkladů domácího násilí a jiných sociálně patologických jevů. Dále nutnost zvýšit informovanost mladých lidí v oblasti sexuálního života. Stát by měl zvýšit uplatnění těchto žen na trhu práce a zajistit jim takové podmínky, aby bylo o jejich děti, po dobu strávenou v práci, postaráno zdarma. Odstranit diskriminaci žen a především zajistit všem možnost celoživotního vzdělávání, jinými slovy zajistit rovnost šancí všem.

Tento typ výzkumu dotazníkového šetření, v oblasti sociálních zařízení, by bylo vhodné provádět celostátně a např. v rámci vysokoškolského studia a výzkumu, protože jen touto cestou je možné zjistit přesné informace o důvodech a příčinách aktuálního bezdomovectví. Pokud totiž člověk nezná přesný původ a vývoj problému od vhodného zdroje, tak v žádném případě nemůže nalézt správné řešení a pochopit smysl druhé šance, jak zůstat součástí přirozeného společenství, kterou azylové domy zajišťují.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. ISBN 978-80-00-01550-7.

ČÁMSKÝ, P., SEMBDNER, J., KRUTILOVÁ, D. *Sociální služby v ČR v teorii a praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-262-0027-7.

FISCHER, S., ŠKODA, J. *Sociální patologie*. 1. vyd. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-247-2781-3.

GJURIČOVÁ, Š., KOCOURKOVÁ, J., KOUTEK, J. *Podoby násilí v rodině*. 1. vyd. Praha: Vyšehrad, 2000. ISBN 80-7021-416-3.

HARTMUT, K. *Ženy – muži. Genderové role, jejich původ a vývoj*. 1. vyd. Praha: Portál, 2006. ISBN 80-7367-145-X.

KOHOUT, K. *Základy obecné pedagogiky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-38-9.

KRÁLOVÁ, J., RÁŽOVÁ, E. *Sociální služby a příspěvek na péči*. 4. vyd. Olomouc: ANAG, 2012. ISBN 978-80-7263-748-5.

LANGMEIER, J., KREJČÍŘOVÁ, D. *Vývojová psychologie*. 2. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. ISBN 80-247-1284-9.

MAREŠ, P. *Sociologie nerovnosti a chudoby*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 1999. ISBN 80-85850-61-3.

MAREK, J., STRNAD, A., HOTOVCOVÁ, L. *Bezdomovectví*. 1. vyd. Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0090-1.

MATOUŠEK, O. *Slovník sociální práce*. 2. vyd. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-368-0.

MATOUŠEK, O. a kol. *Základy sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-473-7.

MATOUŠEK, O., KOLÁČKOVÁ, J., KODYMOVÁ, P. *Sociální práce v praxi*. 1. vyd. Praha: Portál, 2005. ISBN 80-7367-002-X.

MATOUŠEK, O. *Metody a řízení sociální práce*. 1. vyd. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-548-2.

MUŽÍK, J. *Andragodidaktika*. 2. vyd. Praha: ASPI Publishing, 2004. ISBN 80-7357-045-9.

PALÁN, Z. *Základy andragogiky*. 2. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2003. ISBN 80-86723-03-8.

PETRÁŠEK, J. *Sociální politika*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-41-9.

PRŮDKOVÁ, T., NOVOTNÝ, P. *Bezdomovectví*. 1. vyd. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-100-0.

TRPIŠOVSKÁ, D., VACÍNOVÁ, M. *Sociální psychologie*. 1. vyd. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského Praha, 2007. ISBN 978-80-86723-30-3.

SIROVÁTKA, T. *Sociální exkluze a sociální inkluze menšin a marginalizovaných skupin*. 1. vyd. Brno: Masarykova Univerzita, 2004. ISBN 80-210-3455-6.

SEKOT, A. *Sociologie v kostce*. 3. vyd. Brno: Paido, 2006. ISBN 80-7315-126-X.

ŠEVČÍK, D., ŠPATENKOVÁ, N. *Domácí násilí. Kontext, dynamika a intervence*. 1. vyd. Praha: Portál, 2011. ISBN 978-80-7367-690-2.

VÁGNEROVÁ, M. *Psychopatologie pro pomáhající profese*. 1. vyd. Praha: Portál, 1999. ISBN 80-7178214-9.

VOŇKOVÁ, J., SPOUSTOVÁ, I. *Domácí násilí v českém právu z pohledu žen*. 2. vyd. Praha: proFem, 2008. ISBN 978-80-903626-7-3.

Seznam použitých internetových zdrojů

MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální služby – způsoby pomoci*. [online]. © 22. 4. 2009 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9#sspd>

OBLASTNÍ CHARITA TEPLICE. *Azylový dům Agapé*. [online]. © 29. 12. 2011 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/adresar/?i=azylovy-dum-pro-matky-s-detmi-agape>

SDRUŽENÍ AZYLOVÝCH DOMU. *Databáze*. [online]. © 29. 3. 2010 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.azylovedomy.cz/?stranka=databaze>

SDRUŽENÍ AZYLOVÝCH DOMU. O *Sdružení*. [online]. © 29. 3. 2010 [cit. 2012-11-28].
Dostupné z: <http://www.azylovedomy.cz/o-sdruzeni/>

ŠTĚCHOVÁ, M., LUPTÁKOVÁ, M., KOPODLOVÁ, B. *Bezdomovectví a bezdomovci z pohledu kriminologie: Závěrečná zpráva*. 1. vyd. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2008. ISBN 978-80-7338-069-4. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/344.pdf>

Seznam ostatních zdrojů

HRADECKÁ, V. Stratifikace a ženy. *Sociologický časopis*. 1991, roč. 33, č. 4, s. 346 – 364. ISSN 0038-0288.

Dům Agapé. Krupka: Dům Agapé, 2010.

SEZNAM GRAFŮ

Seznam grafů

Graf 1: Věk klientek AD Agapé	41
Graf 2: Vzdělání klientek AD Agapé	42
Graf 3: Zaměstnání klientek AD Agapé.....	43
Graf 4: Důvod přijetí do AD Agapé	44
Graf 5: Domácí násilí	45
Graf 6: Pomoc obětem domácího násilí	46
Graf 7: Zdroj příjmu.....	47
Graf 8: Počet dětí.....	48
Graf 9: Uplatnění na trhu práce	49
Graf 10: Finanční ohodnocení	50

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha A – Seznam sociálních služeb a zařízení.....	I
Příloha B – Azylový dům Agapé I., Krupka	II
Příloha C – Žádost o přijetí do AD Agapé I.....	III
Příloha D – Smlouva o poskytnutí sociálních služeb.....	V
Příloha E – Dohoda o krizovém opatření.....	VII
Příloha F – Zhodnocení osobních cílů	VIII
Příloha G – Duluthský model domácího násilí.....	IX
Příloha H – Seznam institucí a linek obětem domácího násilí.....	X
Příloha CH – Dotazník.....	XI

PŘÍLOHY

Příloha A – Seznam sociálních služeb a zařízení

- SOCIÁLNÍ PORADENSTVÍ
- SOCIÁLNĚ ZDRAVOTNÍ SLUŽBY
- SOCIÁLNÍ REHABILITACE
- OSOBNÍ ASISTENCE
- PEČOVATELSKÁ SLUŽBA
- PRŮVODCOVSKÁ, PŘEDČITATELSKÁ A TLUMOČNICKÁ SLUŽBA
- SLUŽBY RANÉ PÉČE
- PODPOROVANÉ BYDLENÍ
- ODLEHČOVACÍ SLUŽBY
- CENTRA DENNÍCH SLUŽEB
- STACIONÁŘE DENNÍ A TÝDENNÍ
- DOMOVY PRO OSOBY SE ZDRAVOTNÍM POSTIŽENÍM
- DOMOVY PRO SENIORY
- AZYLOVÉ DOMY
- DOMY NA PŮL CESTY
- CHRÁNĚNÉ BYDLENÍ
- KONTAKTNÍ CENTRA
- TELEFONICKÁ KRIZOVÁ INTERVENCE
- KRIZOVÁ POMOC
- NÍZKOPRAHOVÁ DENNÍ CENTRA
- NÍZKOPRAHOVÁ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ
- NOCLEHÁRNY
- SLUŽBY NÁSLEDNÉ PÉČE A DOLÉČOVACÍ
- SOCIÁLNĚ AKTIVIZAČNÍ SLUŽBY PRO RODINY S DĚTMI
- TERAPEUTICKÉ KOMUNITY
- TERÉNNÍ PROGRAMY

Zdroj: MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální služby – způsoby pomoci*. [online]. © 22. 4. 2009 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9#sspd>¹⁰²

¹⁰² MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Sociální služby – způsoby pomoci*. [online]. © 22. 4. 2009 [cit. 2012-11-28]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/9#sspd>

Příloha B – Azylový dům Agapé I., Krupka

OBLASTNÍ CHARITA TEPLICE

DŮM AGAPÉ I.

Provozuje: Oblastní charita Teplice
Adresa: Husitská 78, 417 41 Krupka
Vedoucí: Mgr. Pavel Majerák (tel.: 608 345 322)
Kapacita zařízení: Celkem 20 lůžek (maminky + děti)

Zařízení poskytuje pomoc matkám s dětmi v tísní a mladým lidem bez zázemí při startu do života. Zařízení nabízí těmto lidem, kteří se ocitli v obtížné životní situaci časově omezené zázemí.

POSKYTOVANÉ SLUŽBY:

azylové ubytování

sociální služby (oblast psychosociální, sociálně právní, sociálně pedagogické včetně sociálního tréninku zaměřeného na rozvoj schopnosti samostatně a zodpovědně žít)

UBYTOVACÍ PODMÍNKY:

ubytovací smlouva uzavírána na 3 měsíce

možnost prodloužení max. na 12 měsíců

povinnost klienta je shánět si jiné vhodné ubytování

Zdroj: OBLASTNÍ CHARITA TEPLICE. *Azylový dům Agapé*. [online]. © 29. 3. 2010 [cit. 2012-11-28].
Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/adresar/?i=azylovy-dum-pro-matky-s-detmi-agape>¹⁰³

¹⁰³ OBLASTNÍ CHARITA TEPLICE. *Azylový dům Agapé*. [online]. © 29. 3. 2010 [cit. 2012-11-28].
Dostupné z: <http://www.charita.cz/o-charite/adresar/?i=azylovy-dum-pro-matky-s-detmi-agape>

Příloha C – Žádost o přijetí do AD Agapé I.

ŽÁDOST O PŘIJETÍ DO DOMU AGAPÉ I.

Jméno:	Příjmení:	Datum a místo narození:
Rodinný stav:	Rodné číslo:	Číslo OP:
Trvalé bydliště: (+ typ bydlení, stav bytu)		Telefon:
Poslední bydliště před nástupem do DA: (+ typ bydlení, stav bytu)		Důvod odchodu z bytu:
Pobyty (podtrhněte) Dětský domov – diagnostický ústav – výchovný ústav – psychiatrická léčebna – léčebna drog. závislostí – nápravné zařízení		
Vzdělání (podtrhněte) Základní škola – vyučen(a) – střední odborné bez maturity – střední odb. s maturitou – všeobecné stř. s maturitou – vyšší odborné - vysokoškolské		Obor:
Příjem:	a) ze zaměstnání: b) z úřadu práce c) dávky SSP: d) dávky soc. péče z MÚ:	Kč Kč Kč Kč
Zaměstnavatel: (jméno firmy, adresa, druh prac. činnosti, telefon)		
Celkem:		

Nejbližší příbuzní	Jméno + rod. poměr	Adresa:	Tel.:		
	Jméno +rod. poměr	Adresa:	Tel.:		
DĚTI	Jméno:	Rodné číslo:	Škola:	Lékař:	Otec:
	Jméno:	Rodné číslo:	Škola:	Lékař:	Otec:
	Jméno:	Rodné číslo:	Škola:	Lékař:	Otec:
	Jméno:	Rodné číslo:	Škola:	Lékař:	Otec:
	Jméno:	Rodné číslo:	Škola:	Lékař:	Otec:

Souhlas se spravováním a ověřováním osobních údajů Dle zákona 101/2000 Sb

Souhlasím s poskytnutím svých osobních údajů Domu Agapé I. v rozsahu potřebném pro mou dlouhodobou spolupráci s výše uvedeným zařízením po dobu nezbytně nutnou k dořešení problémové situace.

Jedná se o osobní citlivé údaje v tomto rozsahu: osobní údaje uvedené v žádosti o přijetí resp. Ve vstupním dotazníku, údaje uvedené ve smlouvě o ubytování, dále pak citlivé informace o zdravotním stavu, o trestné činnosti a rodinných poměrech, které jsou nezbytně nutné pro přijetí a pobyt v Domě Agapé I.

V případě přerušeni mé spolupráce s Domem Agapé I. souhlasím s archivováním osobních údajů pro případ dalšího pobytu a jsem seznámen s možností tento souhlas kdykoli odvolat.

V případě, že budou společně se mnou v Domě Agapé I. ubytovány mé děti, souhlasím s poskytnutím i jejich osobních údajů ve výše uvedeném rozsahu.

Zároveň souhlasím s možností ověřování těchto osobních údajů pracovníky Domu Agapé I. Jsem si vědom, že na vlastní žádost mohu být vhodným odborným způsobem seznámen s obsahem spravovaných údajů.

Svým podpisem stvrzuji pravdivost výše uvedených údajů a souhlas se spravováním a ověřováním osobních údajů. Dále souhlasím s fotografováním pro účely azylového domu (kronika, nástěnky, výroční zprávy) a s medializací pro účely azylového domu (životní příběh na nástěnky, výroční zprávy, apod.)

Dále potvrzuji, že jsem byl(a) seznámen(a) s tím, že dle zákona o sociálních službách § 91 odst.4 musí mít všichni žádající při nástupu do azylového zařízení posudek registrujícího lékaře o zdrav.stavu. Jsem si vědom(a), že pokud tento posudek nebudu mít, azylový dům mě nemůže přijmout.

Datum:

Podpis:

Zdroj: Azylový Dům Agapé I.

Příloha D – Smlouva o poskytnutí sociálních služeb

SMLOUVA O POSKYTNUTÍ SOCIÁLNÍ SLUŽBY V AZYLOVÉM DOMĚ

Dne: _____ uzavřeli

1) Oblastní charita Teplice
Thámová 711/20, 415 01 Teplice
IČO: 70806837
Dům Agapé I.
Husitská 78, 417 41 Krupka 3
Zastoupený Mgr. Pavlem Majerákem
(dále pouze poskytovatel) | 2) Paní:
datum narození:
číslo OP:
adresa trvalého bydliště:

Počet spol.:
(dále jen uživatel) |
|---|--|

V souladu se zákonem č. 108 / 2006 Sb., o sociálních službách, tuto
smlouvu o poskytnutí sociální služby podle § 57 cit. Zákona

(dále jen Smlouva)

I. Rozsah poskytování sociální služby

Na základě uzavřené smlouvy poskytne poskytovatel Osobě v azylovém domě:

- Ubytování
- Pomoc při zajištění stravy
- Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí.

II. Ubytování

Osobě se poskytuje ubytování v pokoji č. _____
Pokoj je vybaven následujícím zařízením:

na patře č. _____

Po dohodě s Poskytovatelem si může osoba pokoj vybavit také vlastním nábytkem či dalším bytovým zařízením.

Mimo pokoj může osoba způsobem obvyklým užívat společně s ostatními osobami v AD:

- WC a sprchový kout
- Společenská místnost
- Venkovní terasa

Ubytování zahrnuje také topení, teplotu a studenou vodu, elektrický proud.

Poskytovatel je povinen udržovat prostory k ubytování a k užívání ve stavu způsobilém pro řádné ubytování a užívání a zajistit nerušený výkon práv Osoby spojených s užíváním těchto prostor.

Osoba je povinna užívat prostory vyhrazené jí k ubytování a k užívání řádně: v prostorách nesmí osoba bez souhlasu poskytovatele provádět žádné změny.

III. Pomoc při zajištění stravy

Poskytovatel se zavazuje poskytnout osobě pomoc při zajištění stravy a to:

Možnost využívat kuchyňky na příslušném patře AD.

Kuchyňka je na každém patře vybavena:

- Kuchyňka linka se zabudovanou pračkou a dřezem
- 4-plotýnkový elektrický sporák s el. Troubou
- Digestoř
- Kuchyňský stůl se židlemi
- Základní vybavení potřebné pro vaření – hrnce, pánvičky, talíře, přibory, hrnky a sklenice, ...

IV.

Pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí

Poskytovatel se zavazuje, poskytnout osobě tyto činnosti při pomoci při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí: sociální provázení (navázání důvěry ve vztahu uživatel služby x sociální průvodce, pracovník, vedení odborného rozhovoru, na základě kterého dojde uživateli služby vytvoření vlastních individuálních cílů, které jsou určitým východiskem v řešení v jeho nepříznivé sociální situaci) sociální pracovník, průvodce poskytuje uživatelům služeb náhled na vlastní problém, pomoc při řešení problémů, je rádcem, oporou, podporou, jistou kontrolou, poskytuje zpětnou vazbu, konzultuje s uživatelem služby naplňování individuálních cílů sociální pracovníci, průvodci připravují pro uživatele služeb psychosociální program (ziskávání nových zkušeností, vědomostí, dovedností) navazování spolupráce s místními institucemi.

V.

Fakultativní činnosti

Poskytovatel se zavazuje a je povinen poskytnout Osobě následující fakultativní činnosti nad rámec základních činností uvedených ve čl. II.,III.,IV.:

Pomoc speciálního pedagoga:

- sestavení osobní a rodinné anamnézy, speciálně pedagogické diagnostiky potřebných dětí, vytvoření individuálního plánu
- průběžná dokumentace psychomotorického vývoje dítěte
- spolupráce s rodičem, rodiči, individuální rady rodičům dle potřeby
- navázání kontaktu se školou a s PPP a SPC
- Příprava a pomoc na vyučování dětí se speciálně pedagogickými potřebami, průběžná kontrola zadaných úkolů
- příležitostná komunita matek/ otců dětí
- závěrečná pedagogická zpráva při odchodu US s dítětem spolupráce se sociálními pracovníky a průvodci

VI.

Místo a čas poskytování sociální služby

1. Služby uvedené v čl. I. se poskytují na adrese Azylový Dům Agapé I.; Husitská 78, Krupka
2. Služby uvedené v čl. I. smlouvy se poskytují 24 hodin denně a to každý den po dobu platnosti smlouvy.

3. Smlouva se sjednává na dobu určitou a to na: dni/měsíce

od:
do:

v odůvodněném případě může být smlouva prodloužena na základě písemné žádosti osoby. Žádost musí být podána alespoň 14 dní před vypršením platnosti původní smlouvy a bude řádně projednána na poradě Domu Agapé I. společně s ostatními žádostmi.

4. Osoba se zavazuje platit za poskytnutou sociální službu v čl. I částku: 70 denně

(stanovenou podle vyhlášky 505/2006 Sb. v platném znění) splatnou vždy do 25. dne v měsíci. Úhrady za sjednané sociální služby lze platit hotově v kanceláři AD Agapé I. nebo bankovním převodem od příslušného orgánu na bankovní účet OCH Teplice Raiffeisen Bank Teplice č. ú. 5766280 28/5500. Nezaplátí-li bytovaný úhradu za sjednané služby do pěti dnů po tomto termínu, je povinen zaplatit bytovateli poplatek z prodlení ve výši 2,5 promile dlužné částky za každý den prodlení, nejméně však 25,- Kč za každý i započatý měsíc. Po předělení projednání s poskytovatelem je možné užívat na pokoji vlastní níže uvedené elektrické spotřebiče, za jejichž spotřebu bude bytovaný hradit měsíční poplatky ve výši: TV 130,- Kč, PC 110,-Kč, lednice 60,- Kč, video 50,-Kč, rádio 40,-Kč.

5. Činnosti sjednané v čl. V jako fakultativní se poskytují zdarma.

6. Přeplatky na úhradu za služby poskytované poskytovatelem podle této smlouvy je poskytovatel povinen vyúčtovat a písemně vyúčtování osobě předat (příp. doručit na adresu uvedenou osobou) nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, za nějž přeplatek vznikl. Poskytovatel je povinen přeplatek vyplatit osobě v hotovosti nejpozději ve lhůtě, v jaké je povinen předat nebo doručit vyúčtování tohoto přeplatku.

7. Po dobu platnosti smlouvy se osoba zavazuje vyvíjet maximální úsilí směřující i k vyřešení své situace a je si vědoma, že ubytování v AD nezakládá nárok na přednostní přidělení městského sociálního bytu.

8. Osoba bere na vědomí, že po dobu platnosti smlouvy je povinna řídit se Domovním řádem, se kterým byla seznámena před podpisem této smlouvy. Dalšími dokumenty a pokyny pracovníků a vedení domu. Za porušení domovního řádu, dohody o spolupráci nebo dohody o osobních citech v kterémkoli bodě je osobě udělen zápis nebo upomínka. Po třetí upomínce, či hrubém porušení domovního řádu je s osobou okamžitě ukončen smluvní vztah a musí Dům Agapé I. neprodleně opustit. Osoba může kdykoliv z AD Agapé I. na vlastní žádost ukončit smlouvu bez udání důvodu.

9. Ve společných prostorách je plně k dispozici kuchyňka, sociální zařízení, společenská místnost, terasa a zájmová dílna. Z bezpečnostních důvodů je zakázán vstup na zahradu. Na vyžádání je možno používat pračku(30.- Kč za jedno praní).

10. Osoba souhlasí s tím, že pokud své věci ponechá v prostorách AD více 7 dní po ukončení smlouvy je poskytovatel oprávněn tyto věci zlikvidovat. Spolu s ubytovací smlouvou přebírá bytovaný toto vybavení:

Uvedené ceny vybavení pokojů v tabulce v čl. II. odpovídají stavu při převzetí do užívání osobou. V případě ztráty nebo zničení bude tato částka hrazena osobou, v případě poničení bude po osobě vymáhána částka odpovídající rozsahu škod. Osoba potvrzuje svým podpisem, že se seznámila s Domovním řádem, který je nedílnou součástí této smlouvy a zavazuje se k jeho dodržování.

11. Osoba svým podpisem stvrzuje, že byla seznámena také s obsahem Dohody o spolupráci, která je nedílnou součástí této smlouvy. Obě strany se zavazují a shodně prohlašují, že tato dohoda byla sepsána na základě jejich svobodné vůle.

12. Na vlastní žádost může být osoba vhodným odborným způsobem seznámena s obsahem svých spravovaných osobních údajů.

V Krupce dne:

Osoba

Poskytovatel

Přílohy: 1/ Soupis vybavení pokojů 2/Domovní řád 3/Dohoda o spolupráci 4/Upomínkový list

Zdroj: Azylový Dům Agapé I.

Příloha E – Dohoda o krizovém opatření

Dohoda o krizovém opatření

mezi

Klientem

(dále jen klient)

A

Domem Agapé I.
Oblastní charita Teplice
Husitská 78/68 Krupka
IČ: 70 80 68 37

(dále jen Dům Agapé I.)

Obě strany se dohodly na této formě opatření:

Vzhledem k neustálému porušování Domovního řádu a Dohody o spolupráci **se přerušuje pobytová smlouva** v Domě Agapé I. na dobu (1 den, 3 dny, týden) **oddo** bez nároku na vrácení peněz z platby nájemného.

Klient má možnost si na vlastní kůži vyzkoušet osud člověka bez přístřeší a má možnost zvážit svou situaci vzhledem k dodržování Domáčího řádu a k ostatním pravidlům Domu Agapé. Klient si může ponechat své věci po dobu přerušování pobytu v Domě.

Obě strany se s obsahem této dohody seznámily a shodně prohlašují, že tato dohoda byla sepsána na základě jejich svobodné vůle.

V Krupce dne

Klient:

Soc. průvodce:

Vedoucí Domu Agapé I.

Zdroj: Azylový Dům Agapé I.

Příloha F – Zhodnocení osobních cílů

PRŮBĚŽNÉ HODNOCENÍ OSOBNÍCH CÍLŮ:

PANÍ

Nástup dne:

Dohoda o osobních cílech stanovena dne:

Osobní cíle se hodnotí průběžně, dle toho, jaký cíl se podařilo splnit v rámci zápisů z rozhovorů a dále se jedná o hodnocení 1x za měsíc, které provádí sociální průvodce daného uživatele služeb a 1x za čtvrt roku provádí hodnocení plnění cílů vedoucí sociální práce:

hodnocení 1x za měsíc sociálním průvodcem

Hodnocení čtvrtletně vedoucí sociální práce

Zdroj: Azylový Dům Agapé I.

Příloha H – Seznam institucí a linek obětem domácího násilí

Občanské sdružení ACORUS – nonstop krizová linka: 283 892 772, www.acorus.cz, acorus@atlas.cz

Linka Bezpečí dětí a mládeže: 800 155 555, www.linkabezbeci.cz lb@linkabezbeci.cz

Senior linka: 800 157 157

Bílý kruh bezpečí – sdružení pro pomoc obětem (veškeré) trestné činnosti, pomoc a psychologické i právní poradenství ženám – obětem domácího násilí je jednou z podstatných složek činnosti, tel. 257 317 100, www.bkb.cz, bkbpraha@bkb.cz

DONA linka: 251 511 313, dona@donalinka.cz

ROSA – informační a poradenské centrum pro ženy – oběti domácího násilí. Ženám je poskytováno podle potřeby i opakované psychosociální poradenství. Klientkám jsou k dispozici sociální pracovníce, psychologičky, externí psychiatryně a právnička. mobil 602 246 102, www.rosa-os.cz, www.feminismus.cz/org/rosa, info@rosa-os.cz, poradna@rosa-os.cz

La Strada ČR – prevence a pomoc obětem obchodu se ženami a s ním spojeného násilí na ženách. Zajištění sociální, právní, psychologické a lékařské pomoci. Tel./fax 222 721 810, www.ecn.cz/lastrada, lastrada@strada.cz

ELEKTRA – centrum pomoci ženám zneužitým v dětství, krizová intervence, terapie a poradenství v případech, že součástí domácího násilí je sexuální násilí. www.centrumelektra.cz, tel. 272 911 110

Linka Důvěry Dětského krizového centra: telefon: 241 484 149, problem@дитеkrize.cz, www.ditekrize.cz

Růžová linka – poradenství pro děti v krizi, tel: 272 736 263, mail@ruzovalinka-praha.cz

Centrum odborné terapie, Dětská psychiatrická klinika: tel. 224 433 478, info@rodinnaterapie.cz

RIAPS – pomoc pro seniory, oběti domácího násilí, tel. 222 586 768, riaps@mcssp.cz

NONSTOP Linka důvěry pro seniory: 222 580 697

Ambulance poruch paměti, Fakultní nemocnice Královské Vinohrady, tel. 267 163 154

Zdroj: CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. s. 136. ISBN 978-80-00-01550-7.¹⁰⁵

¹⁰⁵ CONWAYOVÁ, H. *Domácí násilí*. 1. vyd. Praha: Albatros, 2007. s. 136. ISBN 978-80-00-01550-7.

Příloha CH – Dotazník

Vážená paní, vážená slečno,

mé jméno je Petra Trunečková a jsem studentkou jednoletého ročníku Univerzity Jana Ámose Komenského v Praze, který je zaměřen na vzdělávání dospělých. Na základě zpracování mé bakalářské práce, jsem si pro Vás připravila krátký dotazník, který mi nastíní Vaši aktuální životní situaci.

Tímto bych Vás požádala o pravdivé vyplnění níže uvedeného dotazníku, který je anonymní a údaje, které mi v rámci vyplňování poskytnete, potřebuji jako podklad výzkumu, jenž je důležitou součástí mé bakalářské práce pod názvem: „Azylový dům, šance, jak zůstat součástí přirozeného společenství“. Výsledek mého výzkumu bude současně sloužit ke zlepšení dosud poskytovaných služeb azylového domu, v němž jste momentálně ubytovány a jste jeho součástí.

Odpovědi prosím, vyznačte křížkem a v případě, že Vám nabízené možnosti nevyhovují a je možné doplnit svou vlastní odpověď nebo otázka vyžaduje pouze Vaši konkrétní odpověď, neváhejte jej podle skutečnosti a pravdy vepsat.

Děkuji Vám za spolupráci.

1. Kolik je Vám let:

- 18 - 25
- 26 - 35
- 36 - 40
- 41 a více

2. Jaké je Vaše nevyšší dosažené vzdělání:

- zvláštní škola
- základní škola
- učiliště
- střední škola
- vyšší odborná škola
- vysoká škola

3. Jaký je nebo byl poslední obor Vašeho zaměstnání?

.....

4. Jaký byl Váš důvod pobytu v azylovém domě Agapé?

- finanční tíseň
- domácí násilí

- rodinné neshody
- jiná odpověď

5. Stala jste se někdy Vy nebo Vaše děti obětmi domácího násilí?

- Ano, já sama.
- Ano, mé děti.
- Ano, já i mé děti.
- Ne.

6. Znáte nějakou linku nebo organizaci, či zákon, který pomáhá obětem domácího násilí? V případě, že ano, vyplňte název.

- Ano,
- Ne.

7. Jaký je Váš momentální zdroj příjmu, ze kterého společně se svými dětmi čerpáte a žijete?

.....

8. Kolik máte dětí ve své péči?

- Zatím žádné (těhotenství).
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5 a více

9. Myslíte si, že je složité nalézt takové zaměstnání a uplatnění na trhu práce, které by v plné výši zajistilo Váš život i život Vašich dětí, bez nutnosti žádat o pomoc stát?

- Ano.
- Ne.
- Jiná odpověď:

10. Kdo si myslíte, že je lépe finančně ohodnocen v zaměstnání muži nebo ženy?

- Muži.
- Ženy.
- Nevím.

Děkuji za Váš čas při vyplňování dotazníku.

Zdroj: autorka práce (vlastní šetření)

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Petra Trunečková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: Kombinované

Název práce: Azylový dům, šance, jak zůstat součástí přirozeného společenství

Rok: 2013

Počet stran textu bez příloh: 54

Celkový počet stran příloh: 12

Počet titulů českých použitých zdrojů: 24

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 5

Počet ostatních zdrojů: 2

Vedoucí práce: Mgr. Jana Zachová